

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיית חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותר הספרים הקדושים

ראש השנה

זהר המבואר
הפֶתַח וְהַקְּבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלפני ברכה'

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ראש השנה

מיום שנתגלה רבנו הבעש"ט ז"ל בעולם הוא התחיל לגלות עבודת השמחה ביקור שאת וביקור עז, כפי שקבל מפומא דרבוב המבנה אחיה השילני הנביא שהיה מתגלה אליו תדיר, כמובא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף פרשת בלק וזה לשונו: אחיה השילני שקבל ממשה רבנו ע"ה והיה מיוצאי מצרים ואח"כ מבית דינו של דוד המלך ע"ה והיה רבו של אליהו הנביא ורבו של מורי זלה"ה (טהרת הקודש - מאמר טהרת המחשבה)

אוצר פניני החסידות

- א **סמיכת מלשה** | אם רוצים להנשע בראש השנה יש להתפלל על כך בערב ראש השנה
- א **חיי שלמה** | הדפיקה בשער השנה החדשה הוא על ידי חשבון הנפש
- א **אור המאיר** | על האדם לפגוש מתשבתו מגשמיית העולם הזה ולדמות קאלו עומד בעולמות העליונים
- א **נחלת שמעון** | על האדם להרהר בבלו בראש השנה 'היום אני מתחיל לעבד את השם' ויתברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאילו נגד מה שראוי באמת לעבדו 'יתברך'
- ב **שיחות הר"ן** | ביום ראשון של ראש השנה יש למעט בדבור
- ג **דברי אמונה** | יש להתעורר בראש השנה על ענין ביאת המשיח ושל א יצא בבזיון בשמים מול שרי האמות
- ד **פתר שם טוב** | ראש השנה הוא יום טוב ויש לשמח בו
- א **אור המאיר** | כאשר האדם מעורר שמחה מתעורר פן בעולמות העליונים | עקר עבודת התשובה והבנייה היא בחדש אלול ואלו בראש השנה הזמן לעורר הנהגה ושמחה
- ה **חיי מוהר"ן** | עקר הבנייה מתוך שמחה
- ה **לקוטי שיחות** | בראש השנה השמחה היא מתוך רצונה
- ו **שער יששכר** | תקנו לומר בפיוטי הנמים נוראים שירים ותשבחות מתוך נגוני שמחה - כדי לחזק לב בני ישראל לא להיות בעצבות בתפלה אלא לשמח ולבטח בקסד ה' הגדול עלינו
- ו **מאור ושמע** | כפי גבלת מלכות שמים ודבקות בהשם בראש השנה כך זוכים כל השנה
- ז **אמונת משה** | מעשה ברבי אהרן הגדול מקארליון זיע"א שהתממה באמירת 'הקל' מחמת השאלה אי מלפא אנה עד הידידנא אפאי לא איתית לגבאי - ובאור כיצד אכן אנו מרהיבים עו לנשת ולומר 'הקל'
- ח **מאור החיים** | ופוחם של הסי"מ ומלאך מיקאל בכל שנה ביום הדין
- ח **מעגלי צדק** | על ידי תשובה על מעשי העבר וסקלה על העתיד נפש האדם מתנקשת ויוצא זכאי בדין
- ט **מדבר גדש** | רמו המלצת נכות בדין שטריי חוב המודמיון פסולין והמאחריון כשרים
- י **אמרי יהודה** | מעשה נשגב בהמתקת קטרוג בראש השנה על ידי רבי ברוך מאפעני יב"ו זיע"א
- י **עבודת ישראל** | מנהג העולם לצעק בתפלה בזמנים הנוראים - העקר צריך להיות 'צעק לבם אל ה'
- יא **מנחם ציון** | לכתחלה אין להגביה הקול בתפלת הנמים נוראים מחמת היראה הנוראה המתגלית בהם
- יא **לקוטי אמרים** | בראש השנה מתפללים בקול פיון שהבקשה על החיים היא זעקה הנגעת ובוקעת מעמק הלב
- יב **אור המאיר** | התעוררות וזיוויו בל ישים האדם מגמתו תפלתו בזמנים הנוראים עבור דברי הגשמיית אלא עבור רוחנית | עקר ענין הפרנסה הוא השפעה רוחנית
- יב **יטב פנים** | דברי התקוני זרה והמלצת זכות על עם בני ישראל אשר פן מעתירים עבור מזונות ביום זה
- יז **אמרות משה** | בזמניו מתר להעתיק עבור הפרנסה פיון שעקר פונתנו כדי שתהא לנו דעה צולה לעבודת הבורא
- יז **נהר שלום** | דרשת התעוררות קדם תקיעת שופר
- יז **תורת אמת** | ענין שמיעת קול שופר הוא התרננות ובטול כל הכחות לשמיעת רצון הבורא
- יט **דרך המלך** | בתקיעות שופר נאספים פנימיות האנחות של כל השנה
- יט **באר משה** | דרשת חז"ל מיבכה האמונה באם סיסרא
- כ **לקט עני** | כאשר שומע השטן הנסח 'לשמע' קול שופר סבור שמבוכים על שמיעת קול שופר משמים בעת הגאולה
- כא

אוצרות גאוני הדורות

- כא **גבול בנימין** | ירבו זכיותינו - על ידי תשובה מאהבה
- כב **עוללות הבציר** | ישראל נגבים הם - שמתקנים תפלות הפסולות של כל השנה
- כג **תהלת ה'** | לבחון לזכות ביום דין - הקב"ה יודע לבדו מחשבת הלבבות ורואה את התשובה שבלב האדם
- כג **יערות דבש** | שרים העליונים טרודים בדינים ואינם זוכרים לקטרג על ישראל
- כד **לחמי תודה** | הוא 'שופר ראש' - ערובוב השטן בראש השנה
- כד **שיח השדה** | תפלה שעקרה לשם זהב פסולה
- כה **מנחת עני** | השופר פיו צר לרמו על הנכנת האדם בראש השנה
- כה **שבט מישור** | פיוס הים על שגשגים לתוכו העונות
- כה **תהלה לךוד** | 'כי חל לישאל הוא משפט לאלהי' 'עקב' - רמו ליום שני של ראש השנה שהדינים בו נלים ונפים
- כו **אָרץ יהודה** | כסוי השופר בשבת
- כו **מעשי צדיקים**
- ל **ספרי ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לט **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד
- נז **הליכות המועדים - ראש השנה**

ראש השנה

חשבון הנפש

ראש השנה הוא שער השנה, שער השנה הוא שער החיים של השנה הבאה לקראתנו לטובה, בניסנתנו לעבר שער זה לתוף השנה החדשה דורשת חשבון הנפש, כי אל יבגס לבית חברו פתאום, ומכל שכן בשער השנה בשער עולמו של הקדוש ברוך הוא, והדפיקה בשער הוא חשבון הנפש על נד השער.

אנו עומדים בשער השנה החדשה, שער עולמנו אשר עלינו לתקן לחדש ולבנות, ועלינו לא לשפח חס ושלום אף לרגע שעולמנו זה הוא עולמו של הקדוש ברוך הוא, ועלינו רק לתקן ויבדאי לא לקלקל חס ושלום, כי אם לא מתקנים את כל הדבר הצריך תקון הוא מתקלקל עוד יותר עד שנהרס כלו.

העולם הזה נמסר לנו לתקן את הפגם שאנחנו פגמנו על ידי זה שלא הוצאנו לפעל את הטוב בזמן הנכון, ואין חלל ריק בזמן, ואם לא ממלאים אותו במעשים טובים תופסים המעשים הרעים את מקומם ביוצעים ובלא יודעים:

מעלת ועבודת היום

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

על האדם לפשט מחשבתו מנשמות העולם הזה ולדמותו כאלו עומד בעולמות העליונים

תכלית הפונה עתה בראש השנה, צריך כל אדם לפשט את עצמו מגשמיית עולם הזה כל מה דאפשר, ולהרגיש בפנימית מחשבתו כאלו עומד למעלה בעולמות עליונים, שאין

ערב ראש השנה

סמיכת מטה

רבי צבי יהושע הלוי מטרייביטש זיע"א (פו רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א)

אם רוצים להושע בראש השנה יש להתפלל על כך בערב ראש השנה

קדם ביאות הדבר צריך להתפלל על הדבר, כמו דוד המלך היה קם קדם היום ומתפלל על היום שיבגס ויצא בשלום. וזה פרוש (תהלים פח ב) 'ה' אלקי ישועתי יום' שהיה רוצה 'שועה ביום היה מכרח לצעק בליה' 'נגדך' ועל ידי זה היה השועה ביום.

כך אם רוצים שיהיה 'שועה בראש השנה צריך להתפלל בערב ראש השנה קדם ביאת השנה 'תחל השנה ובכוחיה' ברפת השנים, כמו בתחלת השבוע מתפללים 'תחל ששת ימי המעשה', ותחלת השבוע ותחלת החדש ותחלת השנה.

ועקר 'מראשית השנה' (דברים יא יב) דרשו

תו"ל (ראש השנה טז:) שנה שרשה בתחלתה, שהמתפלל בלב נשבר ונדכה בעני בפתח מתעשרת בסופה ויקבל תפלתו. וזה פרוש 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך בתחנונים' (סליחות), ואם בן 'כדלים' בנדאי דלתיך דפקנו רחום וחנון אל תשיבנו ריקם מלפניך, וישמר הקדוש ברוך הוא התפלה קרעו לבבכם ולא יצטרף לקרע בגדיכם:

חיי שלמה

רבי שלמה חיים מסאדיגורא זיע"א

הדפיקה בשער השנה החדשה הוא על ידי

וכלל, ובהיות פן ראוי לכל איש ישראל לקרב את עצמו לעבודת בוראו ביום ההוא בדחילו ורחימו ובהתלהבות גדול למסור נפשו לשמו ותברך, וידמה בעיניו כל מה שעשה לפניו ממצות ומעשים טובים כאלו לא עשה כלום.

כי זה כלל גדול מי שמתלהב נפשו להשם ותברך באהבה גמורה מבין שכל עשיותיו אינם נחשבים לכלום לפי הראוי לו ותברך, כי כל העולמות עליונים ותחתונים ומלאכי מעלה קדושים משרתי עליון כלם עומדים ביראה ואימה ועובדים השם ותברך בחשק גדול ואין די להם ולא מספיק להם עבודתם אלא תמיד חושקים ומתלהבים לעבודתו ותברך עד אין סוף וחקר.

ומה נחשב הוא האדם קרוין מחמר בעולם השפל ומשפל לאמר כי בכר השלים עבודתו או עשה קצת מעשים טובים כפי הראוי לו ותברך ויתעלה, ואם אלה שנים יתיה האדם אין די ואין סוף להיות נקרא אפלו התחלה לעבודתו כראוי אלא ככל יום נחשב האדם השלם היום אני מתחיל לעבד את בוראי ותברך בחשק נמרץ, וכן בכל יום יוסיף אהבה ועבודה, וכבר זכרנו מזה בפרשת תבא כי זה הוא השלמות האמתית.

ומכל שכן ביום הזה דראש השנה שהוא ראש וכלל כל השנה, בקום למשפט אלהים תהיה תקיפה האמונה בלב האדם לאמר – היום אני מתחיל לעבד את השם ותברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאין נגד מה שראוי לו ותברך ממני.

ולזה קמוזו רז"ל (בבא בתרא קמז). אמר רב זביד האי יומא קמא דריש שתא אי תמים בלה שתא תמימא אי קריר בלה שתא קרירא, רצה לומר אם האי יומא דראש השנה הוא בתמימות ובהתלהבות לעבודת השם ובמסירת נפש פאשר זכרנו למעלה, יסיע לו השם ותברך

שם התחלקות הזמנים. וידע נאמנה, כל עוד שהוא מפשט יותר מהגשמיות ואינו זוכר מעולם הנה כלום, ככה בורח מן הדין וכו'.

בראש השנה אין להתעוררות חגיגות אלא לעבד את הבורא על ידי פחד היום

בכל השנה בלה, רשאי אדם להמתין עם עבודתו והתעוררות לבו, ממה שלוקח לעצמו איזה בחינה מהקורה לפניו, ולפעמים מעורר לבו בקרבו מדת האהבה, ולפעמים מדת היראה, וכדומה לערך ההסתכלות ומה שנודמן לפניו, ככה מעורר פנימיות לבו לעבודת הבורא.

לא כן עתה בראש השנה, אין לו פנאי להמתין על התעוררות, מלקיחת רמיזא דתקמתא מאיזה בחינה, כי אדם צריך לעמד בפחד ומורא ולעבדו ביראה מאימת היום בעצמו, להיותו יום הדין גבורה של יצחק וכו'.

חשיבות כל רגע קטן בראש השנה

עתה בראש השנה, אינו רשאי לתן דומה לנפשו אפלו כמעט רגע, כי רגע קטן מיום השנה מחזיק בתוכה הרבה משנה הבאה, ואם יכאב בראש, תפשט הכאב לכמה ימים ושבויעות, הפלולים בזאת הרגע והשעה, ככאב הראש שנתפשט בפרטי האברים, ונמצא ברגע קטנה מראש השנה שיושב ודומם, יאבד טובה הרבה:

נחלת שמעון

רבי שמעון מדאברמיל זיע"א

על האדם להרהר בלבו בראש השנה היום אני מתחיל לעבד את השם ותברך וכל מה שעשיתי עד הנה הוא כאין נגד מה שראוי באמת לעבדו ותברך

ראש השנה נקרא ראש, שיום ההוא ראש וכלל כל הימים, ויום הכפורים חזר

יתברך עמנו וכו'. וצריכין להיות שמח בראש השנה. גם צריכים לבפוח בראש השנה.

בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדבור מאד מאד. ואמר שאדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר, ועל פן הוא אינו אומר ביום הראשון אפלו הפיט - רק מה שישד רבי אליעזר הקליר, אבל שאר הפיט אינו אומר, מחמת שאדם גדול צריך לדקדק אז ביותר לכלי לדבר שום דבור שאינו מכרח:

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א יש להתעורר בראש השנה על ענין ביאת המשיח ואלא יצא ככזיון בשמים מול שרי האמות

הנה ביאת משיח צדקנו אשר בזה תלוי גם ישועת השכינה הקדושה וישועת כלל ישראל, תלוי ביום זה, ומי גבר יצדק ויאמר בברור שהוא אינו אשם בדרך, ומי יודע אם לא הוא גורם חס ושלום עכוב הגאולה.

גלויו של הישמח משה זיע"א על הדין בשמים ויציאת משיח ככחי נפש

מוכא בישמח משה שבכל ראש השנה דנים את כל שרי מעלה ושר כל מדינה ואמה ולשון מה שיהיה אתם במשך השנה, מי יצליח ומי שייפסיד במשך השנה, וכיום זה נכנס גם משיח צדקנו לדין בפני בית דין של מעלה ומבקש שגם לו יתנו חלקו וכי כבר יגיע עת התגלותו וישועת ישראל.

ובעונותינו הרבים זה שנים רבות שבכל ראש השנה נכנס ויוצא בחרפה ובבושה לעמת כל שרי מעלה, על פן צריכים אנו להיכין עצמנו בתשובה שלמה ביום זה שלא יגרם חס ושלום עכוב הגאולה, ומשיח צדקנו לא יצא גם השנה בחרפה ובבושה בעונותינו הרבים.

יוסיף לו אהבה על אהבתו בכל יום יתור וכלא שתא יהיה בחמימות ובהתלהבות לקרב נפשו יתור ויתור לעבודתו יתברך.

ואם חס ושלום יהיה בהאי יומא קריא - בלתי התלהבות, רק כמצות אנשים מלמדה דרך רב המון עם בעונותנו הרבים, אזי כולא שתא יהיה כן, כי כבר אמרנו שראש השנה ראש וכלל כל השנה, ומה יתרון בעמלו.

באור כל שנה שרשה בתחלתה סופה שיש לה אחרית

וגם כן רמזו לזה מה שדרשו רז"ל (ראש השנה טו): מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא יב) כל שנה שרשה בתחלתה וכו' סופה שיש לה אחרית, וזה ממש כאשר אמרנו, כי שנה שרשה בתחלתה בריש שתא בתכלית העני - כאלו אין בידו כלום מצות ומעשים טובים כפי הראוי, מחמת שמשים אל לבו גדל קדושתו יתברך דהוא רב ושלטי ועקרא דכל עלמין עליונים ותחתונים מלך גדול ונורא, מיד יגיע אליו היראה והאהבה ויתחמם לבבו בקרבו בחשוקה וחיפציה לקרב נפשו להשם יתברך במסירות נפשו וגופו.

ואז בודאי שיש לו אחרית טוב, כי כן יסיע לו השם יתברך כל השנה להיות מוסיף כל יום כל ימי חייו. והפגל גופא פתר רישא גריא, גם הרגלים שהם המדרגה התחתונה אינם פועלים דבר בלתי הראש שהוא שכל האדם, פן ראש השנה נקרא לזה 'ראש' שכל השנה נגדר אחר זה היום:

שיחות הר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

ביום ראשון של ראש השנה יש למעט בדבור

בראש השנה צריכין להיות חכם - שיחשב רק מחשבות טובות שייטיב השם

עקר החזוק בדורנו אמונה ב"ג עקרים והשגחה פרטית

השמחה והדאגה המסתרת בפחד

פתר שם טוב

רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א

ראש השנה הוא יום טוב ויש לשמח בו

הלא ראש השנה הוא יום טוב, ובמשנה 'יום טוב של ראש השנה' (ר"ה פ"ד

מ"א), והוא יום שמחה, על כן אומרים שהחנינו. ומה שכתב האריז"ל לבכות, הוא עבור גלות שכינה וכו' וכדי שידונו השם יתברך לטובה. והוא שכתוב 'לכו אכלו משמנים וגו' ואל תעצבו כי חרות ה' היא מעוזכם' (נחמיה ח ט).

ככיה של שמחה על שהחנינו והגיענו לשרת לפניו יתברך ביום זה

והבכיה שבוכין הוא בכיה של שמחה על שהחנינו והגיענו. על כן ראוי בינו שהוא יום שמחה ראוי לזכר וירושלים, כמו שנאמר 'אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' (תהלים קלו ו), 'שקבלנו זה בשבועה וקללה כמו שנאמר 'אם אשפחך ירושלים כו' (פסוק ה שם):

יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הנה מפל חיי עולם הבא (אבות פ"ד מ"ז), כל שפן וקל וחמר כל שעה ושעה מעשרת ימי תשובה. והנה היום בראש השנה התחלת עשרת ימי תשובה, הנה יהיה עתה אותה השעה הטובה, ושעת מזל, לעשות נחת רוח ליוצרנו ולבכות בכיה של שמחה על שזכינו לעמד לפני פסא כבודו, לפני המלך היושב על פסא רם ונשא ויפון בחדס פסאו וישב עליו באמת, ולשמח להקדוש ברוך הוא שמחה גדולה, ועל ידי זה ימתקו מעלינו כל הדינים, ועל ידי זה נעורר אבינו מלכנו תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון לפניך:

והעקר בדורנו זה שהוא בתכלית השפלות, הסתר בתוך הסתר, והנסיונות עצומים ומתגברים מיום ליום, להתחזק באמונה שלמה בכל הי"ג עקרים ובהשגחה פרטית, ולדעת שגם בכל ההסתרות טמון ונמצא הבורא יתברך.

וכמו שמוקא בספר תולדות יעקב יוסף בשם הבעל שם טוב הקדוש על הפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר וגו' (דברים לא יח) שגם בכל ההסתרות טמון ומסתר האנכי, וכמו שנאמר 'עמו אנכי בצרה' (תהלים צא טו), שהשכינה הקדושה גמצאת אתנו בכל מיני הסתרות, ובזכות האמונה בשלמות נזכה במהרה לגאלה השלמה המקנה.

הרמז בפסוק 'תקעו כחדש שופר בכסא ליום חגנו'

וזהו שאמר הכתוב 'תקעו כחדש שופר' (תהלים פא ד), בשעה שאפתה נגש בזה היום ראש השנה לתקיעת שופר, תדע 'בכסא ליום חגנו', שהגאלה וביאת משיח צדקנו שיהיה אז חג, עדין מכסה מפרך והוא טמיר ונעלם, וזהו 'בכסא ליום חגנו'.

וזהו שסיים הכתוב 'כי חק לישראל הוא', האמונה נקראת חק, שבזכות האמונה שאמינו ישראל בהשם יתברך למרות גדל ההסתרות והנסיונות, בזכות זה יוכו ליום חגנו, וכאמור שעל ידי ביאת משיח צדקנו תהיה גם ישועת השכינה הקדושה, וזהו שנאמר 'משפט לאלקי יעקב', הינו שיום זה הוא גם ה'משפט לאלקי יעקב', וכמו שנאמר 'עמו אנכי בצרה', ונאמר (ישעיה סג ט) 'בכל צרתם לו צר וכנ"ל':

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'יטומיר זיע"א

כאשר האדם מעורר שמחה מתעורר כן בעולמות העליונים | עקר עבודת התשובה והבכיה היא בחדש אלול ואלו בראש השנה הזמן לעורר חרונה ושמחה

ואחר ש'מרגיש בעצמו ש'יראת ה' נגע על פניו, יהיה לבו בטוח באל, ש'פודאי דרכו עבר על פשע, ואדריכה יגיל וישמח במדות טובו, ואל ילך עתה בעצבות, בכדי שאל יגרום ככה למעלה חס ושלום, כמו ש'זכרתי למעלה המדרש על פסוק (תהלים קכא ה) 'ה' צלף', מה הצל כשאתה בוכה הוא בוכה לנגדך וכשאתה שוחק הוא שוחק לנגדך, כך בכיכול הקדוש ברוך הוא צלף, ובאתערוותא דלתתא ככה אתער לעלא (וזה"ק ח"א קסד), וכשארם בעצבות, גורם עצבות למעלה.

ובא וראה מה דאיתא בנחמיה סימן ח' (פסוק ט) 'ויאמר נחמיה הוא התרשטא וגו', לכל העם, היום קדש הוא לה' אלהיכם, אל תתאבלו ואל תכנו, כי בוכים כל העם, ופרש רש"י, 'היום קדוש', כי יום ראש השנה הוא, 'כי בוכים כל העם' מפני שלא קימו התורה כראוי.

ובאמת לא עתה בראש השנה עת הבכיה, ועקר התשובה הוא טרם יבואו ימים האדירים, בזמן שידו פתוחה לקבל שבים, מי רצון שלשים יום מתדש אלול, שאז הוא זמן תשובת השנה ועת לבכות, ולא עתה בראש השנה, היום קדוש הוא לה', וצריכין לעורר חרונה.

וכאשר איתא בדברייהם (ילקוט שמעוני ואתחנן רמז תתכה) בנהג שבועולם, אדם נכנס לדין לובש שחרים ומתעטף שחרים, וישאל

אינם פן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים, ומגליחין זקנם כנזר למעלה.

והכל מורה היות שצריך להראות את עצמו בחרונה, בכדי לגרום למעלה גם פן חרונה, כי פשאין אדם צדיק בארץ נאמר (בראשית ו') 'ויתעצב אל לבו', כלומר, 'אל לבו' מוסב על האדם, להיות שלבו חסור רק רע, גורם בכיכול עצבות לפניו יתברך, ויהפך פשיש צדיקים, מפנסין לאביהם שבשמים, וגורמים לו שמחה וחרונה, על שם הכתוב (תהלים סו לה) 'תנו עז לאלהים'.

לזה אמר להם (נחמיה ח') 'לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים, ושלחו מנות לאין נכון לו', בכדי שיהיו כלם שוין לטובה בשמחה וחדות הלב, והטעם 'כי קדוש היום לאדנינו', היום ראש השנה הוא קדוש ונורא, זה היום תחלת מעשיו של הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו, ולכן 'אל תעצבו', כלומר אל תגרמו לו יתברך חס ושלום עצבות מחמתכם, כנזכר 'ויתעצב אל לבו'.

כי הכל תולה בכם, פאשר תתראו למעלה בפנים מאירות ושוחקות, ככה יתראה לכם, וזהו שאמר אמר, 'כי חרונה ה' הוא מעזכם', כלומר מאין נמשך אליו יתברך בחינת חרונה, הוא מעזכם, מעוז שלכם, אתם הגורמים ככה על דרך 'תנו עז לאלהים':

חיי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

עקר הבכיה מתוך שמחה

שאל לאחד אם ככה בראש השנה, ואמר אז, שעקר הבכיה כשהיא מחמת שמחה,

נחום בנו של אדמו"ר האמצעי ושאלוהו: פיון שבראש השנה צריך להיות עבודה בשמחה, למה הוא, רבנו הזקן, בוכה, והשיב רבנו הזקן שפכיתו היא בדמעות של שמחה:

שער ישיב

רבי חיים אלעזר ממזנאטש זיע"א

תקנו לומר בפיוטי הימים נוראים שירים ותשכחות מתוך נגוני שמחה – כדי לחזק לב בני ישראל לא להיות בעצבות בתפלה אלא לשמח ולבטח בחסד ה' הגדול עלינו

בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) דרש על הכתוב 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה'

(תהלים ב יא), אמר רב אחא לכשיבוא יום רעדה תגילו, עד כאן לשונו הקדוש. ואין פרוש להדברים מהו פננתו ליום רעדה ושצריך לישמח אז. והנה בבבלי (ברכות ל: וכן ביומא ד:): נאמר להפך במקום גילה שם תהא רעדה, הינו שלא להקל ראשו גם בעת שמחה, אבל לפי דברי הירושלמי צריך עיון להבין פננתו.

ונראה דקאי על יום רעדה הוא יום ראש השנה ויום כפור, וכמו שאומרים 'זוחלים ורועדים מאימת הדין', עם כל זה תקנו בפיוטים שירים ותשכחות, ונוהגים לומר אותן בנגוני שמחה – כדי לחזק לב בני ישראל באמצע הרעדה שלא להיות בעצבות חס ושלום בתפלתנו, רק לשמח ולבטח בה' ובחסדו הגדול עלינו.

וזהו שגאמר 'עבדו את ה' ביראה' – בימי נוראים שהעבודה הוא ביראה, וכשיבוא יום רעדה – יום ראש השנה פננך, תגילו – בעת אמירת ושירות פיוטי תהלת ה', ובזה נמתקו הדינים בשרשן בבניה עלאה דמנה כל חידין נפקין פנודע:

וגלה אז ענין הנפלא בשמך יגילון כל היום (תהלים פט יז), שהוא ראשי תבות בכיה, כמבאר בסימן קע"ה (זה לשונו שם: עקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפלו החרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בהשם יתברך הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה, וזה בכיה הוא ראשי תבות בשמך יגילון כל היום, שעקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמו יתברך):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

בראש השנה השמחה היא מתוך רעה

ענינו של היום טוב מתבטא, לא רק באסור עשית מלאכה, אלא גם בכך שיום טוב הוא מועדים לשמחה, ואפלו היום טוב דראש השנה שאינו מועדים לשמחה, הנה נוסף לכך שגם בראש השנה ישנן מצוות כבוד וענג, צריכה להיות גם שמחה, כמו שגאמר על ראש השנה (נחמיה ח ט') 'אכלו משמנים ושתו ממתקים גו' אל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם', וממשיך (פסוק יב סס) 'ולכו כל העם לאכל גו' ולעשות שמחה גדולה, אלא שהשמחה בראש השנה היא באפן ד'גילוי ברעדה' (תהלים ב יא), [ה' מלך] 'תגל הארץ' (תהלים צ א), 'בני ציון יגילו במלכם' (שם קמט ב).

דמעות של שמחה ביום הדין אצל בעל התניא זיע"א

רבנו הזקן אמר פעם שבליל ראש השנה צריכה להיות העבודה בשמחה, נכנסו אליו כבוד קדשת אדמו"ר הצמח צדק ורבי

תפלת יום א' דראש השנה כוללת את תפלות
כל השנה

נודע בספרי תלמידי רבנו הבעל שם טוב ז"ע כי 'ראש השנה' כמו כן הוא בחינת ראש מפל השנה בכל ענינים וכל התפלות והמעשים הנעשים בו המה ראש ושגש השנה, ולפי זה התפלה שמתפלל ביום א' דראש השנה הוא כולל כל התפלות של השנה בלה.

והעקר התפלה הוא להלהיב לבבו ונפשו להשם יתברך בעבודה שבלב זו תפלה כמו שאמרו רז"ל, ובפרט ביום א' דראש השנה שאז העקר הפנימיות וצרכי הנשמה פנוקר, על כן אם מתפלל בפנימיות התלהבות לבו וישפך נפשו להשם יתברך כי יחס לבבו בקבלת על מלכותו יתברך שמו באמת נמצא הוא ראש לכל השנה שנוקב כן להתפלל פראוי ולהלהיב לבבו להשם יתברך:

אמרו לפני מלכות

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

כפי קבלת מלכות שמים ודבקות בהם בראש השנה כך זוכים כל השנה

השם ברוך הוא ברא תבל ומלאה וכל העולמות כדי שידע כל פעול כי הוא פעלו, ולהפיר מלכותו שהוא מושל בכל, ומלך על כל הארץ, ולהגדיל שמו ולספר הודו, ואותנו לקח להיות לו לעם סגלה ולשמור מצותיו וליחדו בכל יום פעמים באהבה, ולהמליכו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, ובארבע רוחות השמים, פרמוז בתבת אהד.

אמנם לא רבים יחפמו לקבל על מלכות שמים שלמה וליחד כל מחשבותם לאמתת מציאיותו ומלכותו, כי שאור שבעסה

מעפב, ועוונותינו מבדילין בינינו לביין אלהינו, גם בעת שאנו אומרים (דברים ו ה) 'ואהבה את ה' אלהיך בכל לבבך וגו', ומן הצורך להיות נכון בכל לב ונפש למסור את נפשו מרב אהבה וחסידה לנעם השם יתברך ואורו, ומעטים הם המקומים ומכונים זה, זולת השרידים אשר ה' קורא ויחידו סגלה, אשר פלטה נפשם לחזות בנעם השם יתברך והם נכונים בכל עת ובכל שעה לקדש שמו ולמסור נפשם מרב אהבתם להדבק באור העליון.

על דרך שמצינו לרבי עקיבא עליו השלום (ברכות א:א) שכל ימיו היה מצטער מתיבוא לידו מצות בכל נפש, ולבסוף שהיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, היה קורא קריאת שמע באהבה עזה, ולא הטרידוהו יסורים הגדולים.

והעצה לבוא לידי מדה זו, הוא להכין עצמו להמליך אלהינו באהבה עזה ובכל לב ונפש בשני ימי ראש השנה, ועל ידי זה יוסיף אמץ ליחד אלהינו בעת אמרו שמע ישראל כל השנה, שייכל לקבל עליו על מלכות שמים בקדושה על ידי המשכת הקדושה שהוא מושך עליו בראש השנה.

המקדש ומטהר מחשבותיו במשך מ"ח השעות של ראש השנה מושך קדושה ודבקות על כל השנה

ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלהינו בכל המ"ח שעות שבראש השנה, שבוזה ומשוך קדושה ודבקות השם על כל השנה, שייכל להיות דבוק בנעם השם כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבראש השנה, יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה, להמליך הבורא ברוך הוא.

וזהו הפרוש (ר"ה טו) 'ואמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם' - שהפונה

המתקת הדין והמלצת זכות

על פסא רם ונשא', דהפסא הוא המלכות פדאָת אָמַר (בראשית מא מ) 'יִקַּח הַפֶּסֶס אֶגְדֵּל מִמֶּךָ, כְּמוֹ שִׁפְרֵשׁ רֶשֶׁ"י וְ"ל פֶּסֶס לְשׁוֹן שֶׁל מְלוּכָה כְּמוֹ שִׁכְתוּב (מלכים א' א לו) 'וַיַּגְדֵּל אֶת כְּסָאוֹ מִכְּסֵּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ'.

דְּתַכְלִית הַבְּרִיאָה הִיְתָה פְּדִי לְהַקְרָא רְחוּם וְחַנוּן וְכִיּוֹצֵא, כִּי אִם אֵין בְּעוֹלָם מִי שֶׁיִּקְבֵּל רְחֻמִּים מִמֶּנּוּ אֵיךְ יִקְרָא רְחוּם כּו' (לשון האריז"ל ריש אוצרות חיים). וּבְרֵאשׁ הַשְּׁנָה הִיְתָה תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה, וְנִתְגַּלָּה בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה בְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה יוֹתֵר יוֹתֵר רְחֻמִּי שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא בְּלִי גְבוּל וְקֶזֶן, וְכִבְיָכוּל נִתְרַחַב מְלֻכוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְפִי שְׁאוּרוֹ מֵאִיר אֶפְלוֹ בְּמִקְוֹמוֹת נְמוּכִים בְּיוֹתֵר, נִמְצָא דְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּדֵּל כְּסָאוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

וְזֶהוּ מֵה שְׁאֵנוּ מִתְרַצִּים אֶת עֲצֻמְנוֹ לְאַחַר שְׁאֵנוּ צוֹעֲקִים 'הַמֶּלֶךְ', וְהָרִי לְכַאוּרָה אִי מִלְכָּא אָנָּא עַד הָאֵידִנָּא אִמְאִי לֹא אֶתִית לְגַבְאִי. עַל זֶה אָנוּ אוֹמְרִים 'יּוֹשֵׁב עַל כְּסֵּא רָם וְנִשְׂא', דְּלֵאחַר שְׁנִתְגַּלָּה עֲכָשׁוּ יוֹתֵר רְחֻמְנוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאוּרוֹ מֵאִיר אֶף בְּמִקְוֹמוֹת הַנְּמוּכִים בְּיוֹתֵר, וְנִתְרַחַב כְּכִיכוּל מְלֻכוֹתוֹ וְנִתְגַּדֵּל כְּסָאוֹ דִּיּוֹשֵׁב עַל כְּסֵּא רָם וְנִשְׂא, אִם כֵּן מְגִיעַ רְחֻמְנוֹתוֹ וְאוּרוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֶף לְבְרִיָּה שְׁפֵלָה כְּמוֹנִי, וְזֶהוּ הַסֵּפֶה שְׁאֵנִי צוֹעֵק 'הַמֶּלֶךְ'.

המתקת הדין והמלצת זכות

מאור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

ובוחם של הס"מ ומלאך מיכאל בכל שנה
ביום הדין

פֶּשֶׁט עַל פְּסוּק 'בְּצֵר לָךְ וּמִצְאוּךָ וְכוּ' וְשִׁבְתָּ וְכוּ' (דברים ד) אָמַר הַתּוֹכֵם: בְּיוֹם רֵאשׁ הַשְּׁנָה יוֹם הַדִּין נְבֹאוֹ שְׁתִּי בְּעֲלִי דִינִי לְפָנֶי

שְׁתֵּאמְרוּ הַמְּלָכִיּוֹת בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה בְּכָל לְבָבָם, שְׁעַל יְדֵי זֶה תִּמְלִיכוֹ אֶת הַשֵּׁם בְּרוּךְ הוּא כָּל הַשְּׁנָה בְּרַב עוֹז, וְאֵל יוֹכֵל נִרְגָּן הַמְּפָרִיד לְהַבְדִּיל בִּיגְיָנוֹ לְבוֹרְאָנוּ, אֶף נִהְיָה דְבוּקִים בְּאוּרוֹ בְּלִי מִסָּף מְבִדִּיל.

אָמְנָם, אֵין רְאוּי לְאָדָם לְבַקֵּשׁ זֹאת שִׁבּוּא לִיְדֵי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ בְּפַעַל, כְּמוֹ שֶׁקָּרָה לְרַבֵּי עֲקִיבָא שְׁנֵהֲרַג עַל קְדֻשַׁת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, אָמְנָם, יְכִינָ עֲצֻמוֹ לְקִדְשׁ ה' בְּכָל עוֹז, וּמִי שֶׁהוּא נִכּוֹן לְזֶה בְּאֵמֶת וּבִשְׂמִחָה, מַעֲלָה עֲלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאֵלוֹ קִיּוּמוֹ בְּפַעַל מִמֶּשׁ.

וְזֶהוּ הַפְּרוּשׁ 'שְׁאוּזֹר לְכֶם עֲקֶרֶת יִצְחָק וּמַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ עֲקֶרֶתְכֶם עֲצֻמְכֶם לְפָנָי', פְּרוּשׁ, אַחֲרֵי שֶׁהַמְּלָכֶתְכֶם אֲלֵהֵיכֶם עֲלֵיכֶם, וְאַתֶּם נְכוֹנִים לְקִדְשׁ שְׁמוֹ וְלִמְסַר נַפְשְׁכֶם, יִזְכּוּר לְכֶם עֲקֶרֶת יִצְחָק שְׁאֶפְרוּ צְבוּר, אֶף שְׁלֹא נִשְׂרַף בְּפַעַל, וּמַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ גַּם אַתֶּם עֲקֶרֶתְכֶם עֲצֻמְכֶם לְפָנָי, וְנַעֲשִׂין עוֹלוֹת בְּפַעַל, וְלֹא תִצְטָרְכוּ לְבוֹא לִיְדֵי מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ:

אמונת משה

רבי יהודה משה מאלכסנדר זיע"א

מעשה ברבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א שהתמהמה באמירת 'המלך' מחמת השאלה אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי - ובאור כיצד אכן אנו מרהיבים עז לגשת ולומר 'המלך'

הַרְבֵּ הַקְּדוּשׁ רַבִּי אַהֲרֹן הַגְּדוֹל מִקְּאֲרֵלִין זִי"ע בְּשֶׁהַתְּפַלֵּל לְפָנָי הַעֲמוּד וְהַגִּיעַ לוֹמַר 'הַמֶּלֶךְ' עֲמַד זְמַן רַב עַד שֶׁצֹּעֵק 'הַמֶּלֶךְ' בְּצַעֲקָה גְּדוֹלָה, וְשֶׁאֵלוֹ אוֹתוֹ עַל זֶה, וְאָמַר שְׁנִזְכּוּר בְּמֵאֵמֶר הַגְּמָרָא (גיטין נו.) אִי מִלְכָּא אָנָּא עַד הָאֵידִנָּא אִמְאִי לֹא אֶתִית לְגַבְאִי.

וְכַבְּאוּר הַעֲנֵן נִרְאָה, דְּהַתְרוּץ עַל הַקּוֹשִׁיא הַזֶּה הוּא בְּזֶה שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים 'יּוֹשֵׁב

בראש השנה שכל בני העולם עוברים לפניו יתברך למשפט וכל אחד ואחד דן אותו כפי מעשיו, ובני ישראל על ידי שהם שבים בתשובה ומתפללים כראוי ותוקעים שופר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא מוציא משפטם לאור.

הנה העקר בזה הוא שצריך האדם לדרש ולחקר במעשיו שעבר עליהם בימות השנה ולשמר עצמו מהם מפאן ולהבא, והשתא נעשה ככריה חדשה, שעל ידי שיחקר וינדרש כמה שחטא בימות השנה וישוב עליהם בתשובה כראוי, בזה מנקה ומטהר הנפש רוח נשמה שלו ולא ישאר בהם רשם, כי החטא עושה רשם ופגם בנפש, והעון עושה פגם גם ברוח, והפשע עושה פגם גם בנשמה.

וכשעושה תשובה כראוי נטהרים כל הנפש רוח נשמה ולא נשאר בהם שום רשם ונקרא חלק אלוה ממש ונקלו ונחלתו ולא יש לסטרא אחרת תפיסת יד בו. ועל זה אמר 'לך אני הושיעני' דהינו כל עצמי אני בכללותי שלך אני ולא נשאר לסטרא אחרת שום חלק ותפיסה בי כלל.

והטעם משום 'כי פקדיך דרשתי' פקודיך הם הנפש רוח נשמה כמו שכתבנו, דרשתי וחקרתי בהם עד שטהרתי וזכיתי אותם זכוך גמור ועל ידי זה נעשיתי ככריה חדשה. והנה דרשתי גימטריא בראשית עם הכולל דהינו פיון דעכשו ראשית השנה והוי כתחלת בריאת העולם אם כן נעשיתי אני עכשו כבריאה חדשה ומחל לי על מה שעבר ועזרני על כבוד שמך מפאן ולהבא:

המלך המשפט, מיכאל שר ישראל וס"מ אויבנו, אומר מיכאל לפני המקום: ישראל חזרו בתשובה בזה החודש הוא חדש אלול וכמו כן גזר עליהם לטובה.

טוען ס"מ: אמת מה שכתוב בתורה 'ושבת עד ה' אלקיך', אבל פתיב בתורה גם כן 'בצר לך ומצאוך' ואחר כך 'ושבת', תשובה עשו אבל 'בצר לך' לא בא (ט) להם, וי"ו זו של 'ושבת' הוא וי"ו המוסף, וצריך להיות שתי דברים, בצר ותשובה.

ומיכאל שרנו טוען לו: אם זה אמת, גם כן פסוק 'מכה אביו ואמו' (שמות כא טו) אינו חייב עד שיכה אביו ואמו ביחד, וזה אינו, אלא הוי"ו רוצה לומר או זה או זה, אחד מהם שהכה חייב. כמו כן בתשובה. אלא או זה או זה, או 'בצר לך' שהיסורין מכפרין העון או 'ושבת' שהיא התשובה.

איד יתכן שהס"מ אינו זוכר משנה שעברה וכל השנים יעבר הופות הזה עם ס"מ, ועל פרחו שלא בטובתו עונה אמן. ואנו מקשים על זה: ס"מ מאחר ששנה שעברה טען זאת הטענה למה חזר לטען אותה שנה אחרת. אבל אמרו חכמים שהקלפה נקראת שכחה, וס"מ הוא קלפה גופה, ושוכח שנה שעברה וחוזר וטוען אותה פעם אחרת כדי לקטרג, וק"ל:

מעגלי צדק

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי תשובה על מעשי העבר וקבלה על העתיד נפש האדם מתנקית ויוצא זכאי בדין 'לך' אני הושיעני כי פקודיך דרשתי' (תהלים קיט צד).

המתקת הדין והמלצת זכות

שלו שיתחזר ויגח עמו ספסל אחד. וכן עשה. ובא לבית הרב הקדוש ממעוזבו, וישב על הספסל שלו שהביא עמו המשמש, והתחיל הרב הקדוש ממעוזבו לומר להרב הקדוש מאליק דברים לתרץ את עצמו שאינו מתנגד עליו.

ואחר כך אמר הרב הקדוש מאליק להרב הקדוש ממעוזבו: אבקש מכם דבר אחד, הינו כי בראש השנה שעבר ראיתי קטרוג גדול בפרום והפעל דבר עשה מסף המבדיל ולא היה יכול שום צדיק לבוא לשם להיות מליץ וטוען עבור ישראל, והודיעו לי שאתם הלכתם לפניכם מהמחצה ואמרתם טענה אחת בדבר חכמה ויגה נסתרה המחצה ונתהפך הפל לטובה, לכן אבקש שתאמרו לי הדבר חכמה שאמרתם.

והשיב לו הרב הקדוש ממעוזבו: אם תבטיחו לי שתסעו אצלי על שבת קדש אז אמר לכם. והשיב הרב הקדוש מאליק: אשמע אם כדאי הדבר אז אעשה כדבריכם. ואמר לו הרב הקדוש ממעוזבו: אני יש לי מקום סתר שאין הפעל דבר יודע לעשות שם מחצה, ודרך שם נכנסתי, וראיתי שהוא עומד ומקטרג בטענה, רבוננו של עולם, הלא בניך חוטאים ואפלו פשעושין איזה מצוה אינם עושים עבורך שאתה צוית בן רק עבור עצמם כדי שתתן להם עבור זה פרנסה וכדומה, וכזאת הטענה גבר חס ושלום הכל.

והשכתי אני: רבוננו של עולם הלא מדתך לעשות מדה כנגד מדה, אם כן הם עושים מצותיך וכונתם עבור עצמם, כן תעשה רצונם מה שמבקשים ממך וכונתך תהא עבורך (על דרך הכתוב 'למעני למעני אעשה') והוא מדה כנגד מדה, ויגה גברתי את הפעל דבר.

מדבר קדש

רבי שלום מבעלזא זיע"א

רמז המלצת זכות בדין שטרי חוב המקדמין פסולין והמאחרין כשרים

במסכת ראש השנה (ב) שטרי חוב המקדמין פסולין והמאחרין כשרים. הפנה בזה הוא, דכאשר מביא הצייר הרע להבית דין של מעלה שטרי חוב מעונותיהם של ישראל חס ושלום מה שעשו עד הנה, על זה אמר השם יתברך הדין הוא דה' שטרי חוב המקדמין פסולין, כי כבר נשתלמו על ידי יסורים, ועל ידי התשובה.

אבל על שטרות שמביאין המליצי ישר מה שבני ישראל מקבלים על עצמם בלבב שלם שמהיום והלאה ייטיבו מעשיהם ולא ישובו עוד לכסלה, על זה אמר השם יתברך הדין הוא 'המאחרין כשרים', ונחשב בשמים כאלו כבר עשינו הטוב והישר:

אמרי יהודה

רבי יהודה לייבוש מבעלזא זיע"א

מעשה נשגב בהמתקת קטרוג בראש השנה על ידי רבי ברוך ממעוזבו זיע"א

שמעתי בשם הקדוש רבי הירש לייב מאליק זצ"ל, שפעם אחת נודמן בעיר אחת עם הקדוש רבי רבי ברוך ממעוזבו (ותמיד היה הרבי רבי ברוך ז"ל מתנגד על הקדוש מאליק הנ"ל), ואמר הקדוש מאליק ז"ל להמשמש שלו: גלף לקבל פני הרב הקדוש ממעוזבו. והקדוש ממעוזבו הרגיש ברוח קדשו שהרב מאליק הולך אליו, וקרא להמשמש שלו וצוה לו שיקח כל הספסלים מחדרו, וכן עשה.

והרב הקדוש מאליק הרגיש בזה, ובצאתו מחדרו לילך להנ"ל אמר להמשמש

נוראים מחמת היראה הנוראה המתגלית בהם

טובה צפרנן של ראשונים – הטור והבית יוסף אשר מיימהו אנו שותין ומפיהו אנו חיינ – שהיו בעלי רוח הקדש ואוהבי ישראל מאד, וחקשו על מנהג בני הכפרים המתאספים בימים נוראים להתפלל בצבור, ולא הרגלו בכך כל ימות השנה – לכך הם מגביהים קולם בתפלתם.

ובאמת יש אסור גדול המגביה קולו בתפלתו, ובפרט בספרי המקבילים ובהר הקדוש מחמירים ומזהירים מאד על זה. ועל בן דאגו על הדבר שלא יהיה חיליה קטרוג על ישראל, לכך כתבו מטר להגביה קולו בתפלתו מעט בימים הללו.

אכל אמת נכון הדבר שההתר הזה הוא רק לפנים ולא טוב הדבר, אדרבא אסור גמור יש. וכבר אמר הפתוב 'בעמדם תרפינה כנפיהו' (יחזקאל א כו), וכנפים הם כנפי לשפתיים. ונאמר עוד 'לא ברעש ה' (מלכים א' יט יא).

וגם השכל מעיד על זה, פי בראש השנה מתאספין כל העולמות וכל הברואים להמליך את השם יתברך. וממתניין על ישראל שייסבימו עמהם בדבר. ועל בן אומרים 'המלך הקדוש' שהבורא נקרא 'קדוש' שמורה על שהוא נסתר ונעלם מרב קדשותו, אבל בראש השנה כשבאים להמליכו הוא מגלה קצת קדשותו, וכבודו של מלך הוא מוראו – להיות יראתו על פנינו ובלתי נרים ראש נגדו. ועל בן טובה היא השתיקה.

וגלל בן נאמר בחנה מדברת על לבה' (שמואל א' א יג) ו'אמרו חז"ל (ברכות לא.) מפאן שאסור להגביה קולו בתפלתו, וזה היה בראש השנה, שבראש השנה נפקדו שרה רחל ורחל. ובאמת צריך להבין, וכי עלי הפכה לא ידע שאסור להגביה קולו בתפלתו ויחשבה לשכורה.

באור 'תקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך' לפי הנ"ל

כן שמעתי מאחד מגדרי הרב הקדוש מאלק ז"ל. וכוזה פרשתי מה שאנו אומרים 'תקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך'. הינו העצה הנ"ל היא טובה, ומה היא העצה, 'הושיענו מהרה למען שמך', שתעשה משאלותינו וכוונתך יהיה למענך:

הרמת הקול בתפלת הימים נוראים

עבודת ישראל

רבי ישראל מקודניץ זיע"א

מנהג העולם לצעק בתפלה בימים הנוראים – העקר צריך להיות 'צעק לכם אל ה'

מה שכתוב בשלחן ערוך (או"ח תקפ"ב ט) להתפלל בימים הנוראים בקול רם, אין פונתם חס ושלום כמו שנוהגין העולם לצעק בתפלת שמונה עשרה ולהרים קולם, אשר על זה אמר (ירמיה יב ח) 'נתנה עלי בקולה', רק העקר שיהיה 'צעק לכם אל ה' בקול רם ולהגביה לבו אל ה'.

ואמרו (ש"ע שם) 'ולטהעות לא חיישינן', כלומר שבוראי לא יטעה את עצמו בדבר. 'בין שמצויים בידם מחזורים', כלומר שמתזירים הכל אל ה', ומתפללים העקר שישוב להיות מלך על כל הארץ ויפיע רחמיו בעולם כדי שידע שמו בקרב הארץ. ועל ידי זה ישפיע שפע קדש בני חיי ומזוני וכל טוב לנו ולכל החוסים בו אמן (פרשת נצבים):

מנחם ציון

רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א
לכתחלה אין להגביה קול בתפלת הימים

נקשת צרכי הגשמיות בראש השנה

עבור רוחניות | עקר עגנו הפרנסה הוא השפעה רוחנית

רבים הם מעמי הארץ, אפלו בהתעורר לבם בקרבם אל התפלה ורוצים להתפלל, אינם יודעים בין ימינם לשמאלם מה יאמרו ומה ידברו, וכל עצמם ומגמתם לשאול אכל הנפשם, ומאת ה' שכוח לוח לבם.

ודרש בתקונים (תיקון ו כד.) ולאוינו מסתרא דאלין דאתמר בהון אנשי חיל יראי אלהים, אלא פלהו צווחין ככלבין, הב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחי, פתבנו לחיים, ואינון עזי נפש ככלבים, דמזין לאומין דעלמא דצווחי לגביה ולית לון בשת אנפין, דכל חסד דעברין לגמיהו עברין.

ובכרטי עתה בראש השנה בודאי אין לך בשת אנפין גדול מזה, כשפנה את עצמו מכללות הצבור המתפללין עבור תקון בנן קומת השכינה, והוא שואל צרף עצמו, הגם שכן סדרו לנו בסדר תפלתנו, 'פתבנו בספר פרנסה', 'פתבנו בספר סליחה ומחילה', וכדומה, הנראה שכל עצמה של השאלה רק לצרף הגשמי, וכיון שכן כל עוד שייכנו בתפלתו יותר אזי שואל פרס יותר.

אמנם הפונה, כי הגה יש כמה בחינות פרנסה והכל נקרא פרנסה, וכן יש כמה מיני חיים בעולם, והכל נקרא חיים. והאמת, עקר פרנסת האדם הוא השפעת אלהות הנשפע עליו תמיד בכל שעה ורגע, והאמונה תקוע בלבו שאין לו ממי לקבל שום חיות, הן מעט או הרבה, פי אם שפע אלהי הנשפע עליו בלתי הפסק, ובהעדר ממנו השפעות אלהות חס ושלום כמעט רגע, אזי מוטל כגלם ונחשב כמת.

ולזאת יחרד וילפת בזוכרו זאת, איך הוא מקצר בעבודה שהיה ראוי לעבוד עבודת גבוהה, עם חיותו יתברך שנפח באפו

אלא שהיתה מתפללת מעמקא דלבא בהתלהבות גדולה, ומחמת גדל החמום נכנסו הדמים בפניה ונאדמו אפיה. ועל כן חשבה עלי לשכורה שמתמת כף נתאדמו הפנים כל כף, פי אין הרף האשה להתפלל כמו כן בהתלהבות גדול:

לקוטי אמרים

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

בראש השנה מתפללים בקול כיון שהבקשה על החיים היא זעקה הנגעת ובוקעת מעמק הלב

בתפלה יש קול ודבור, כמו שנאמר (תהלים ע ב) 'קולי אל ה' וגו'', וצעקה וזעקה הוא בקול, כי רק בתפלת שמונה עשרה וכדומה שהוא פורט תפלתו הוא בלחישתו, אבל כאשר חסר לגמרי וצוּעק הושיעה נא בכלל, אז הצעקה בקול גנוחי גנח ולולי לליל.

וזהו טעם מנהג העולם שמתפללין בראש השנה יום הפפורים בקול, שאז הצעקה על חיים שהוא בכלל, וכן אז המצוה דקול שופר שהוא קול בלא דבור וכו', פי בקשת החיים הוא בקשה כללית ונוגעת עד עמק הלב שאי אפשר לסבל בלא צעקה וקול רעש הושועה, פי בקשת החיים הוא דבר שנוגע למקור החיות (אות יא):

נקשת צרכי הגשמיות בראש השנה

אור המאיר

רבי זאב ואלף מז'טומיר זיע"א

התעוררות וזרוז כל ימים האדם מגמת תפלתו בימים הנוראים עבור דברי הגשמיות אלא

(כתובות ג.) זה המפרנס אשתו ובניו בְּשָׁהם קטנים, ואם פן למה לו חיים, פִּינן שְׁאִין מַגִּיעַ מִמֶּנּוּ שׁוֹם הַנָּאָה לְבוֹרָא עוֹלָם, וְעָקֵר הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּשֵׁם נַפְשׁוֹ וּמְאוּדוֹ לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁנוֹת חַיִּים עוֹד נִשְׁמָתוֹ בְּקַרְבּוֹ.

וְזֶהוּ שְׁאֵנוּ מַעֲמִיקִים שְׁאֵלָה לְמַעְלָה בְּחִבּוּנוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים, הִינּוּ בְּבִהֲרֵי חַיִּים הַמִּבְחָר שְׁרָאוֹי לְקָרוֹת בְּשֵׁם חַיִּים, וְקִמּוּהוּ שְׁאֲרִית הַפְּתִיחוּנוֹ שֶׁתִּקְנֶנּוּ לָנוּ הַקְּדָמוֹנִים, וְהַפֶּל עוֹלָה עַל פּוֹנָה הַנּוֹכֵר, לְהַעֲמִיק שְׁאֵלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עֲבוּר צִנְרָף גְּבוּרָה (דרוש לר"ח):

יִיטב פִּינִים

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א

דברי התקוני זהר והמלצות זכות על עם בני ישראל אשר כן מעתיקים עבור מזונות ביום זה

לְלַמֵּד זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל לְהִסִּיר תְּלוּנַת הַתְּקוּנִי זֶהר שְׁאָמַר (תיקון ו כב): צְוִחִין כְּכֻלָּא הֵב הֵב לָנָא מְזוּנָא וּפְרֻנְסָה. וְלְכֹאדְרָה הוּא תְּמִיָּה רַבָּה עַל עִם קְדוֹשׁ בְּיוֹם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, לְבֹא לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ וּנְפֻשׁוֹת בֵּיתוֹ עֲנִין גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּצַל יְמִינוֹ וְגו'.

הֲלֵא עָקֵר עִבּוּדַת הַיּוֹם מִהֲרָאוֹי שֶׁנִּשְׁפָּף שִׁיחַ בְּמַר לֵב עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל וְגְלוּת קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינִיתִיָּה כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מְקַנָּה, פֶּן בְּכִכּוֹל אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ (משלי כו ח), וּמִתִּי נָבֵא וְנַעֲלָה וְנִרְאָה פְּנֵי הָאָדוֹן ה' בְּשֵׁלֶשׁ רִגְלִים, אוֹי לָנוּ כִּי אָרְכוּ הַיָּמִים עֲבַר קָצִיר פְּלָה קִיץ וְאִנְחָנוּ לֹא נוֹשְׁעֵנוּ.

באורו של אליהו הנביא במאמר אין כן דוד
כא עד שתכלה פרוטה מן הכיס

וּבְסִפְרֵי יִיטב לֵב לְפָרְשַׁת וַיְחִי הַבְּאִתִּי הַמִּקְבֵּל מִפִּי צַדִּיקִים דְּבָרֵי אֲדוּנֵינוּ אֲלֵיהּ הַנְּבִיא לְפָרֵשׁ (סנהדרין יז.) אֵין בְּן דְּדוֹד בָּא עַד

נְשַׁמַּת חַיִּים וְרוּחַ מִמְלָא, רַק לְעוֹבְדוֹ בִּירְאָה וְאַהֲבָה, וְהַכִּסִּיל הַזֶּה לֹקֵחַ זֶה הַחַיּוֹת, לְעִשׂוֹת צִנְרָף עֲצָמוֹ וְלֹא צִנְרָף גְּבוּרָה.

וּבְפִרְט אִם מְרִישׁ בְּעֲצָמוֹ חַס וְשְׁלוֹם אֵינָה עֲבָרָה, בּוֹדָאֵי רָאוֹי שִׁיעֲטָה כַּמַּעִיל בְּשֵׁתוֹ, בְּשֵׁת אֶל הַלֵּב שֶׁנִּטַּל חַיּוֹת מִמְלַךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁלֵם רְעָה תַּחַת טוֹבָה, וְכֹאשְׁרֵי אֵיתָא בְּסִפְרֵי מוֹסֵר (תוֹמַר דְּבוּרָה פ"א) שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא מְלַךְ עֲלוֹב, לְהִיּוֹת שֶׁהוּא הַנּוֹתֵן חַיּוֹת לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, וְהוּא הוֹלֵךְ עִם כַּח הַהוּא וּמְרִישֵׁעַ לְפָנָיו.

וְלָכֵן יִתְאַמֵּץ הָאָדָם בְּחִקְוֵי וְעוֹ לְהִתְמַיֵּד בְּעִבּוּדַת הַבוֹרָא יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּכַדִּי שֶׁלֹּא יִשְׁגַּע בּוֹשָׁה וּכְלָמָה מִהַשְּׁפַעוֹת אֱלֹהוֹת הַנִּשְׁפָּע עָלָיו פְּנוּזָר, וְאַדְרַבָּה יִרְגִישׁ בְּעֲצָמוֹ תַעֲנוּג מְטוֹב הַשְּׁפַעוֹת אֱלֹהוֹת, וְאֵין הַשְּׁתוֹקֵקוֹתוֹ אַחַר שׁוֹם פְּרֻנְסָה, כִּי אִם לְפְרֻנְסָה כְּזֶה הַרוּחֲנִיּוֹת. וְכֵן אֵיתָא בְּזֶהר (ח"ב ע"א): תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים מְזוּנִיהוּן דְּקִיָּק יִתִּיר, שְׁנוֹזְנִין מִתְּכַמָּה עֲלָאָה.

המתכוון בתפלתו עבור רוחניות ממילא ומשך עליו שפע פרנסה גשמי

וְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלָה לוֹ, שֶׁהַעֲמִיק שְׁאֵלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, גַּם לְמַטָּה יִתֵּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּרֻנְסָה בְּרִיּוֹת, וְלֹא בְּצַמְצוּם. אֲכֵן לֹא לָזֶה יִשִּׁים אֶת רוּחוֹ וּנְפֻשׁוֹ בְּסִדֵּר תְּפִלָּתוֹ, כִּי אִם פְּרֻנְסָה הַרוּחֲנִיּוֹת, הַשְּׁפַעַת הָאֲרָתוֹ יִתְבַּרַךְ שִׁשְׁפַּע אֵלָיו בְּלִתֵּי הַפֶּסֶק, וְזֶהוּ שְׁאֵנוּ שׁוֹאֲלִין וּמִתְפַּלְלִין לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ בְּחִבּוּנוֹ בְּסֵפֶר פְּרֻנְסָה, מִלַּת 'סִפְר' מִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹן סִפְרֵיּוֹת וּבִהֲרֵיּוֹת, הִינּוּ הַמִּבְחָר שֶׁבְּחִינַת הַפְּרֻנְסָה שִׁישׁ בְּעוֹלָם, פְּרֻנְסָה הַרוּחֲנִיּוֹת כַּמְבָּאָר.

וְכֵן פְּנוּתֵינוּ בְּשְׁאֵלָה בְּחִבּוּנוֹ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים, הִינּוּ סִפְרֵיּוֹת וּבִהֲרֵיּוֹת הַמִּבְחָר שֶׁבְּחַיִּים, כִּי יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁהוּא חַי עַל הָאָדָמָה, וּמְבַלָּה עִתּוֹ וְרַגְעָיו כִּי אִם עֲבוּר פְּרֻנְסַת הַגְּשָׁמִיּוֹת לְהַכִּין מְזוּנוֹת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו, וְאוֹמֵר שְׁמָקִים צְדָקָה בְּכָל עַתָּה, כֹּאשְׁרֵי חֲכָמִים הַגִּידוּ

נקשת צרכי הגשמיות בראש השנה

ואמר להם, לכו פשוטו ידכם בגדוד והלחמו על אויביכם, ותכתבו מדינות להיות להם לשר ולמושל ומלך, ובלבד אם תאכו ושמעם בקולי, ואכלתם ככל אשר אני מורה לכם ומלמד אתכם את אשר תעשו לטוב לכם ואת אשר לא תעשינה, ואם לא תשמעו בקולי ואכלתם אכול ושתו מסובאי יין וזוללי בשר, ותלכו אתרי ההבל בכתי משתאות ובכתי זונות אשר לא יאות, אז ימשלו בכם שונאיכם ורדו בכם להאכילכם לחם צר ומים לחץ במקור ובמצוק.

והמלך החכם רואה את הנולד – מי אשר ישמע בקולו ומי אשר יקשה את ערפו ללכת אתרי שרירות לבו, וישבו ממנו שבי אל ארץ קשה ועם ומדינה קשה, והיה למרמס תחת רגליהם כעפר נטוש. אז אמר להם, בצר לכם ומצאוף וגו' באחרית הימים, אז תשלחו לי מכתב על ידי הכי דאר לפרש שיחכם לרחם עליכם ולשלח אתריכם וכדומה.

אולם לאשר רב המרחק, ובדרך הליכו המצא תמצא שונאים רבים מחמת קנאתם על בני המלך, יפתחו המכתב ויראו בבקשה אשר יטמינו המכתב באהליהם לבלי בא אל המלך, ואם לפעמים יעלה ויראה בקשתם לפני המלך, אזי ילשינו ויקטרגו לבלי למלאות משאלותיכם.

על כן אלמד אתכם בדת מה לעשות, לכתב עוד מכתב לבקש דברים אשר לא יאותו אל בר דעת, כי אם אל קטנים וחסורי מדע, הינו על דרך משל לבקש לשלח לכם מטה למשען או ספין או עגלה וכדומה, והפונה יהיה בזה מטה למשען, הינו מטה לחם ומים, ועגלה, הינו שרצונכם שאשלח אתריכם, וכדומה פונה פנימית אשר מסר להם להתפונ בבקשתם בלתי מפרשים.

והיה כאשר יהיה המכתב כמשמעו למראה עיני הצוררים אתכם, יאמר אין זה כי

שתכלה פרוטה מהכיס, רצה לומר שתכלה הפרטיות מפני הלב, לבל לבקש פי אם על הכללות, ואיך יבקש על עצמו חיי ומזוני ופרנסה, ומאד צדקו דברי התקוני זהר.

לכאורה אין תלונה על בני ישראל כיון שמתפללים את הנסח שתקנו אנשי כנסת הגדולה

אולם יש להבין, מה מקום תלונה בזה על ישראל, הלא מתפללים על הכללות 'יבכנו יתקדש', 'יבכנו תן פחדך וגו'', 'מלך על כל העולם', וזה כלל ברכה אמצעית. ואי התלונה שלא היה להם לבקש רק על זה ולא על עניני עולם הזה, גם בזה אין מקום תלונה עלינו.

כי הלא נסח התפלה שתקנו אנשי כנסת הגדולה הוא כך 'זכרנו לחיים וכו' בספר החיים וכו' ופרנסה טובה', ונסח 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה', ולא מלכנו בדינו להתפלל על דברים אלו. ואם כן קשיא על מתקני התפלות מדוע תקנו להתפלל על זה, וצריך להבין פונת התקוני זהר.

באר הענין על פי משל נפלא ממלך אשר שלח את בניו למרחקים עבור כבוד מלכותו ויחר עם זאת הנה תחבולות להתקשר עמם בקשר אמיץ מבלי שירגישו בכך אויביהם

אבל המבין ומאזין, בעיניו יראה ויבלבו יבין, כי כל דברי התקוני זהר ונסח התפלה שגיהן צדקו יחדיו, ויש באותן התפלות פונות עמקות על פי פשוטן, מלבד שיש בהן רזי דרוזין סתרי סתרים.

ואפתח במשל פי, למלך שהיו לו בנים מחפמים ומלמדים בכל מיני חכמות וכל תכסיסי מלחמה, והחזיק אותם על שלחנו לזונם ולכלכלם כיד המלך, והיו קרובים אליו לדבר אתו פנים אל פנים. ויאמר המלך, לא תהיה תפארתם בדרך זה, כי הוא נחמא דכסופא, כי אם טוב הדבר לשלח אותם למרחקים.

וגו' (דברים יד א). ובהיות הנשמה למעלה מלחם אביה תאכל, אבל הוא נהמא דכסופא, על פן הוטב בעיניו יתברך לשלח הנשמה בקרב הגוף למרחקים לעולם הזה.

והאיש אשר ישמע בקולו כמצוה עלינו בתורתו, יכבש רבים תחת ידו להיות לשר ומושל ומלך, כדכתיב 'צדיק מושל ביראת אלקים' (שמואל ב כג ג), וכתיב 'בי מלכים ימלכו' (משלי ח טו), ואיתא בזהר (ח"א ט: ע) על הפסוק 'כי בכל חכמי הגוים מאין כבוד' (ירמיה י ז) אבל בישראל יש ויש, הקדוש ברוך הוא מתיה מתים ורופא חולים, אליהו ואלישע החיו מתים כו', ואז פלום חסר מבית המלך בכל עת יבא ויראה פני המלך, אפלו בהיותו מרחקים עקר טורא עדי געלה ויבא ויגיע אל המלך.

אמנם אם לא ישמעו בקולו, אז ישבו ממנו שכי ויבל ותגוהו צאת ובא, ואולי יצטרף אל המלך לבקש רחמים מלפניו על הכלל ועל הפרט, אזי ירצו דבריהם במכתב הן הן הדברים נסח תפלותינו בדברים מפרשים.

אולם אולי השרים החיצונים הרוצים להכאיבם ולהדאיבם יסתירו התפלה, ועל דרך סכותה בעצן מעבור תפלה' (איכה ג מד) או יפתחו פה לקטרג נגדנו. לזה נתן בלב חכמינו אנשי כנסת הגדולה לתמן כנסת התפלה לבקש על ענינים גשמיים של עולם הזה, חיים ופרנסה וכדומה, וכראות שרי מעלה יאמרו אין זה אלא דברי הבל הבלים, ולא יעכבוהו מעלות אל אבינו שבשמים, ולא ישימו לב לקטרג על דברי הבל כזה.

הקב"ה מכין שעמק כוננתו בתפלה עבור הרוחניות

ובאמת הוא יתברך מבין כוננתו ובקשתנו, יזכרנו לחיים' הינו חיים רוחניים להיות דבקים בה' מקור החיים הנצחי, ולגאלנו מגלות הזה דנמשל למנות, כדכתיב 'הושבני במחשפים כמתי עולם' (תהלים קמג ג), וכתיב

אם דברי גלות ודברי שגעון לבקש מרחק דברי הבל פאלו, וכשחוק יהיו בעיני המלך, ולא ישמע אליהם ולא יפן מקומו ברחמים, ולא יעכבו המכתב ולא ישימו לבם להלשין ויגיע דבריהם לדי, ואני לא אל מראהו החיצונית אביע, כי אם אל הפונה הפנימית ואז מלא אמלא משאלותיהם הן החיצוני והן הפנימי.

אולם עוד למיחש מבעני, ואלי המצא תמצא מהקמים עליכם אשר ישפילו על הדבר כי לא יאות אל בן המלך לבקש דברים פאלו, אין זה כי אם יש בו פונה מיחדת בקשה נפלאה, וילך ויטמין המכתב לבל יראה המלך. על כן אמר עוד עצה נפלאה, שילמדו את חכמיהם ויגדליהם את חכמת קו הישר הנקרא דלוג רב [טלגרף], אשר אין אמר ואין דברים בלי נשמע, רק קולו כפעמון ומקצה תבל על קצהו מליהם, וכאלו מדברים זה אל זה מפה לאזן.

ועשה המלך קו הישר הדלוג רב מביתו הפנימי עד מקום מושביהם, והיה כאשר יהיו נצרכים אליו ולכו אל חכמיהם ויגדליהם והם ישמיעו קול דבריהם אל בית המלך על ידי הדלוג, כי זה אינו מבין שום אדם, זולת המלך לבד ואותן החכמים הבקיאים בטוב הענין הזה.

וזה דבר שאי אפשר להטמינו לבל יגיע אל המלך, כנודע בחוש למראה עינינו ענין הדלוג רב, ואין יודעים ומשיגים ענין הבקשה לקטרג עליו, והיה כשמעו המלך את קולם, מלא ימלא פל משאלותיהם, כי מבלעדו אין מבין ומי יאמר לו מה תעשה.

באור הנמשל על אבינו שבשמים ושלחת נשמתנו לעולם הזה והקשר והחבור עמו על ידי מלות התפלה

הנמשל, כי מלך מלכי המלכים הוא אבינו הוא מלפנו, כדכתיב 'בנים אתם

נקשת צרני הגשמיות בראש השנה

שלא יעכב מדת הדין תפלתנו, או אשר עשה לנפשי, והוא, 'אליו פי קראתי' דברים קטנים עניני גשמיים, ורומם' הגבה למעלה דברים העומדים ברום עולם תחת לשוני' סתומים וסתומים [ועל זה אמר דבר והפוכו] און אם ראיתי בלבי לא ישמע אדני, אכן שמע אלקים והקשיב בקול תפלתו, קול דיקא, הינו הכונה הפנימית אשר בקול, מלבד הנשמע על ידי המבטא בשפתים, 'ברוך אלקים אשר לא הסיר תפלתו' הרוחני, יחסדו מאתי, הינו הגשמי אשר הוא אתי, והבן.

וזהו שגאמר (הושע יד ג) 'קחו עמכם דברים' גשמיים, 'ושבו' אותן אל ה', להתכונן בפנימית אל הנוגע אליו יתברך. וזהו שגאמר (תהלי קל א) 'ממעמקים' של הלב 'קראתיך ה', אדני שמעה בקולי', תהינה אונך קשבות לקול' של 'תחנוני' פאמור.

כאור הפיט וכל מאמינים

וזהו שאומרים 'וכל מאמינים שהוא אל אמונה', לכלי לגלות מצפוני לבנו לזולתו, לכל ילשינו המלשינים ולא יקטרגו עלינו, 'הבוטחן ובדק גנוי נסתרות' של התפלות, 'וכל מאמינים שהוא בוחן כליות, הגואל ממות' הגשמי 'ופודה משחת' הרוחני, 'וכל מאמינים שהוא גואל חזק, הדין יחידי לכאי עולם', קרי ביה עלם לשון העלמה, נכמו שפרש האר"י 'היום הרת עולם', וכמו שדרשו (פסחים ג.) 'זה שמי לעולם' (שמות ג טו), שהוא לבדו חוקר לב ודין יחידי לכאי בדברים נעלמים, 'וכל מאמינים שהוא דיין אמת ההגוי באהיה' עמכם בענין זה הגשמי, 'אשר אהיה' עמכם בענינים רוחניים, ושניהן יכוננו בידיכם נתנו, והבן.

תקיעת שופר אף היא קשר ומסר פנימי הנשלח מעם ישראל אל הקב"ה תוך הסתרה מהמסטינים

אולם למיחש מבעיא אולי ואולי גם על זה המצא תמצא אשר יפקחו עיניהם

'דבקה לעפר נפשי חניני' (שם קיט כה), והגאלה נקרא חיים ב'דכתיב' י'חינו מ'מ'ים' (הושע ו ב), עין שם ב'רש"י.

ובכקשתנו פרנסה גם בן הפונה הפנימית אל פרנסת הנפש ונשמה, וגם לא למעגנו חס ושלום, כי אם למען הרחבת דעת, ועבדו בדעה שלמה ומישבת להנצל מעניות שמעבירין על דעת קונו, והעקר שיתקדש שם שמים על ידו בהיות בניו ירע ברוך ה' מלאים כל טוב.

כאור הפסוק 'היתה לי דמתי לחם יומם וליילה'

וזה שאמר דוד המלך עליו השלום 'צמאה נפשי לאלקים וגו', מתי אבוא וארא פני אלקים, היתה לי דמתי לחם יומם וליילה' (תהלים מב ג-ד). כלומר מה שאני מוריד דמעות בשביל הלחם ופרנסה יומם וליילה, הוא 'פאמר [בשביל] אמר אלי כל היום איה אלקיך' קיום ויעזרך, והוא העדר כבודו יתברך, על פן אני מבקש לחם למען שמו יתברך שיתקדש על ידי, והיה בהגיע דבריו אלה אל אבינו שבשמים המבין ומאזין לקול תפלתנו, יקשיב וישמע ומלא משאלותינו החיצוני והפנימי גשמי ורוחני.

וכזה סרה תלויות התקוני זהר, פי דבריו אמורים על מי שמבקש עניני גשמי לעצמו למלא תאוותו, אבל און בדין שפונתנו לפנימיות הדברים מלבד הפשוטו, כך נאה וכף אה ועמך פלם צדיקים, הרי למוד זכות עלינו.

כאור הפסוק 'לכו שמעו ואספרה כל יראי אלקים אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני' וגו' על דרך הנ"ל

וזה שאמר הכתוב (תהלים טו טו) 'לכו שמעו ואספרה כל יראי אלקים', מקטרוג הדין

לו דעה צלולה להתפלל דבור לפני המקום, או לאמר קפיטל תהלים בדעה צלולה או ללמד, לכבוד שבתות, לשלם שכר למוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך:

תקיעת שופר

נהר שלום

רבי שלום טרעבי זיע"א

דרכת התעוררות קדם תקיעת שופר

הנה כבר נודע כי פשט טעם מצות השופר הוא לעורר הלבבות הישנים בתרדמה חלאת היצר הרע, והן עתה היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו (עמוס ג' ט). לכן נחפשה דרבינו ונתקרה, כי הן בעזונותינו שלחה אמנו זה פמה וכמה שנים רבים, והצדיק אבד למטרוניתא.

ולכן כל מגמת פנינו בתפלתנו תהיה בכונה שלמה לפדות את השכינה וניצוצי הקדושה מהגלות ולתברא בית אסורים דילה, כמו שאיתא בתקונים על פסוק ויפן כה וכה (שמות כ"ב) אי אית מאן דיתער בתיובתא לתברא בית אסורים דילה לאמר לאסורים צאו, אי אית מאן דקרא ליה בתיובתא דיתחזיר קודשא בריה הוא שכינתא לגביה, אלא פולהון צוחין בצלותין ביומא דראש השנה יום הפורים ככלבין הב לנא מזוני סליחה וכפרה כתבנו לחיים, ואנן עזי פנים כו', ולית מאן דקרא ליה בתיובתא דיתחזיר קודשא בריה הוא שכינתא לגביה.

וכל איש הירא את דבר ה', לבו יחיל בקרבו מפחד ה' ומחבר גאוונו, ויתן אל לבו כי היום גביאו את דינו למשפט לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שופט כל

וישפילו לעכבו ולהסתירו מבלי בא אל המלך, או לקטרג נגדנו. על כן התחכם השם יתברך וצוה אותנו לתקע שופר, אשר עקבותיו וכוונותיו לא נודע בלתי אל ה' לבדו, ואל חכמי ישראל אשר מפיו יתן חכמה ודעת להבין ולהשפיל קצת מהיחודים וזווגים וצופי אותיות שעל ידי השופר ועל ידי תשרות תש"ת תר"ת.

והקול עולה ויושב בראש אלקי צבאות, ואי אפשר לשום מסטין לעכבו, ובפרט שאינו יודע מה מהותו ואיכותו ומה לו לעכבו, וכשישראל תוקעין בשופר הקדוש ברוך הוא ממלא עליהם רחמים. וזהו שגאמר (תהלים פ"ד) 'תקעו בחדש שופר בכסה' בשביל לכסות ולהעלים דבר הבקשה 'ליום חגנו', 'כי חק לישראל משפט לאלקי יעקב' ויש מימינים ומשמאילים, על כן צריך לכסות ולהעלים הדבר.

וזהו שאומרים 'כי אתה שומע [מבין] קול שופר ומאזין תרועה' [שאנו מדברים עמך בכיכול מפה לאוזן], 'ואין הומה לך' להבין מהותו ואיכותו וצופיו כמוד, על כן 'ברוך אתה ה' שומע קול' תרועת עמו ישראל ברחמים':

אמרות משה

רבי משה מקוברין זיע"א

כימינו מתר להעתיך עבור הפרנסה כיון שעקר כוננתנו כדי שתהא לנו דעה צלולה לעבודת הכבוד

מורי ו"ל הקפיד על מי שיתן בימים הנוראים קוויטל בבקשה על פרנסה, ואמר אף באפשרי לאדם לחשב בעת זה על צרכי הגוף בעת כי צריך לחשב במה יתראה העבד אל אדוניו. אף עתה היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תכן רצונו שיהיה

אפלו דברים שאין בהם ממש נכתבים ונקראים, אוי לאותו בושה ואוי לאותה כלמה.

וכל שפן הנכשל בצון ארבע כתות הפוגמים בכל ארבע העולמות אבי"ע דהינו לצים חנפים שקרנים לשון הרע, ובפרט בשכינה שכל חטא הוא קוץ מכאיב ומזיק בית אסורין דילה, ומסירה מכאוב על מכאובים, ערות אמר לא תגלה, ומה הלשון אומרת קלני כו' (חגיגה טו), הגמול הזה קריתי, אוי כי בני יצאני צעקה הנצרה נחנני ה' וגו'.

ועסק התורה שמתקן לקודשא בריך הוא ושכינתיה צריך לשמה בלי שום פניה, כמו שאיתא בתקונים כמה מאמרים ומדרשות צוחין בכל זמא ולילה באוריתא דבעל פה בכמה קושין וצוחי בה ככלבים כו' הב לן עתרא בעלמא דין הב לן עותרא בעלמא דאתי כמה דאוקמוה למד תורה הרבה ויתנו לה שבר הרבה, ולית מאן דישתדל באוריתא לסלקא שכינתא ולחברא לה בבועלה ובגין דא קלא נפיק בכל לילה ואמר מה אקרא זיל ואימא לון דישתדלון באוריתא ליחדא שכינתא עם בעלה ולית מאן דיתער לה לגבי בעלמא אין מנהל לה ואין מחזיק בידה כי הן בעונותינו שלחה אמנו כו' בנ"ל.

לכן עתה עת רצון היא, חזק ונתחזק להכניע לבנו ולשוב בתשובה שלמה, כי שערי תשובה היום הם פתוחים, כי אותה אנהנו מבקשים כהיום הזה, כי כל עקר השופר תלוי בתשובה כמו שאיתא בזהר פנודע, ואז תשוב ה' שהיא אמה להתפשט המחין בוציר אנפין.

והוא הכרח גדול התעוררות הלב בתשובה כהיום הזה, כי אין קול השופר פועל באמא הנקראת און והנקראת תשובה להמשיך המחין בוציר אנפין, אם לא שעולה הקול

הארץ מגופו ומבניו וממונו מעשה איש ופקדתו ועלילותיו מחשבותיו ותחבולותיו, שהוא ירדע כל תעלומות לב ואין צריך לפניו לא עדים ולא ראיה, כי הוא הדין הוא עד והוא בעל דין.

ויראה נפחד יבא בו, לאמר מה אעשה כי קום אל וכי יפקד מה אשיבנו, ובכן בעיניו יראה וילכבו בין ויפשפש במעשיו, וברגע קטן עיניו יחזו למצא עונו מצדו אלה ורכבה מימינו, ובפרט כמעט שעבר על כמה לאוין, ובפרט התלוים בלב, כגון לא תשנא את אחיך בלבבך, לא תקם ולא תטר, ולא תאמץ ולא תקפץ. ועשין ליראה את ה' לאהבה אותו ללכת בדרךיו, ועשה דואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה, והיא היא שהחריבה את פתינו, ועדין לא נטהרנו מנגע צרעת עון שנאת חנם ולשון הרע הקשה מעבודה זרה וגלוי ערות ושפיכות דמים, וכיוצא מעברות קלות וחמורות, כפיר מצאה דנו.

על זה ידוע כל הדוים, האם לכך נוצר האדם, לעבר על רצון יוצרו חס ושלום או שמה החיים והשלום דשמיא מיהב והבי לאבד הזמן להבל וריק, והלא האדם נדון על כל הרגעים ותובעים ממנו כמה הוציא כל רגע לא יפנו, ובפרט עון בטול תורה העולה על כלנה, על מה אבדה הארץ עליונה ותחתונה, ותחלת דינו של האדם הוא על דברי תורה (קידושין מ).

וכל שעה וכל רגע שאינו עסוק בדברי תורה נקרא יחסרון לא יוכל וגו' (קהלת א טו), וכל שאינו עוסק בדברי תורה נקרא נזוף (אבות פ"ו מ"ב), כי דבר ה' בזה' (במדבר טו א), ובכל יום בת קול יוצאת ואומרת אוי כו' (אבות שם), ואפלו היושב בטל נקרא לץ מארבע כתות כו', כל שפן השח שיחה בטלה שהוא בעשה (יומא טו), ומגיד לאדם מה שח' (עמוס ד יג)

פנימיות הלב שנוגע עד השָׁרֵשׁ, והוא עֲנִין שְׁמִיעַת קול שׁוֹפֵר, כי עֲנִין שְׁמִיעָה הוא בטוֹל כֹּל הַכּוֹחוֹת הַנִּמְצָא בְּאָדָם מִמַּעַשֶׁה וְדַבּוּר, וְעַקֵּר מִגִּמְתוֹ מֵהֵם רַק לְשִׁמְעַ הַיָּאֵף הוּא רִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִפְּנֵי שְׂיֻדַע בְּעֲצוֹמוֹ שְׁמַצְדוֹ אֵין לוֹ שׁוּם יְכֻלַּת, רַק מִטָּה אָזְנוֹ לְשִׁמְעַ מֵהָ יַעֲנֶה.

ובאמת זהו עקר ההתקרבות אליו יתברך, כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדַע בְּעֲצוֹמוֹ שְׂאֵין לוֹ מַצְדוֹ כְּלוּם רַק מִטָּה אָזְן לְשִׁמְעַ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תהלים פ"ה ט) 'אֲשַׁמְעָה מִה' יְדַבֵּר הָאֵל ה' יְגוֹ', וְנֶאֱמַר אַחֲרָי זֶה (פסוק י"ג-ט) 'אֵף קָרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ יְגוֹ', ה' יִתֵּן הַטּוֹב יְגוֹ':

דַּרְךְ הַמִּלֶּכֶךְ

רבי קלונימוס קלמיש מפינסקא זיע"א
בתקיעות שופר נאספים פנימיות האנחות של
כל השנה

צוה לתקע בשופר, שהוא גְּנוּחֵי גְּנוּחַ וְיִלּוּלֵי לַיִל, ובו יִקְבְּצוּ כָּל הָאֲנָחוֹת שֶׁהָאִישׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱנַח בְּכָל הַשָּׁנָה, נִפְרָדִים הֵן מִן גּוֹפֵם וְחֻטָּאִים, וְנִתְלַבְּשׁוּ בְּלִבוֹשׁ עֲשִׂיָה שֶׁל תְּקִיעַת שׁוֹפֵר.

איודישער קרעכץ איז אין הימעל זעהר טייער [אנחה? יהודית תשובה מאד בשמים], אם בא מפנימיות הלב, רק שְׂצָרִיכִים לְהַשְׁלִיךְ מִמֶּנּוּ אֶת הַגּוֹף הַמוֹצִיא, אִם יִסּוּרִים אוֹ חֻטָּא, וּבְחֻקֵּי שׁוֹפֵר נֶאֱסָפִים כָּל גְּנוּחוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, גְּנוּחוֹת טְהוֹרוֹת בְּלֹא גּוֹפֵם, רַק בְּגוֹף שֶׁל מְצוֹת הַתְּקִיעָה, וְזֶה הַכֹּל אִם גַּם עֲתָה גּוֹנֵחַ וּמִלְּלָל עַל כָּל מַעֲשָׂיו, לֹא דוֹקֵא הַחֻטָּאִים אֶלָּא הַשְּׁטוּתִים וְהַנְּמִיכוֹת.

והפסוק מרמז, 'תקעו בחֲדָשׁ וְכוּ' בַּפֶּסֶה וְכוּ' (תהלים פ"א ד) וְדַרְשׁוּ חו"ל ר' ראש

בהתעוררות הלב בתשובה, וְאֵז דְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַלֵּב נִכְנָסִים בְּאֵזֶן וְכוּ'.

ונראה שאֲפֵלוּ יִהְיֶה כִּידוֹ שֶׁל הָאָדָם חֻטָּא מִהַחֻטָּאִים הַמְעַבְבִּים אֶת הַתְּשׁוּבָה, כְּגוֹן שֶׁהִיא סִפָּה לְהַחֲטִיא אֶת חֲבֵרוֹ, כְּזֶה הַתְּעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה הַיּוֹם גּוֹרֵם לְפִתַח לוֹ שְׂעָרֵי הַתְּשׁוּבָה, כִּי שְׂעָרֵי תְשׁוּבָה פְתוּחִים, כִּי הַתְּעוֹרְרוֹת תְּשׁוּבָה מְעַט הַיּוֹם הוּא כְּנֶגֶד טַרַח גְּדוֹל בְּזִמְן אַחֵר.

על כל אדם להשתדל לקבל על עצמו לשוב
אפלו על דבר אחד בלבד

ולכן עַת לְהַנְּנֶה וּשְׁעַת רִצּוֹן לְהַתְּחַרֵּט חֲרָטָה גְּמוּרָה עַל כָּל אֲשֶׁר נוֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר חֻטָּאנוּ בְּכָלל וּבִפְרָט, וְלִקְבַּל כָּל אֶחָד מִמֶּנּוּ לְשׁוֹב מֵאִיזָה עוֹן שֶׁכִּידוֹ, וְאֵל יִפְחַת כָּל אֶחָד לְשׁוֹב מֵאִיזָה חֻטָּא קַל אוֹ חֲמוּר, כִּי כְּזֶה זוֹכֵה לְהִיּוֹת צָדִיק בְּעַל תְּשׁוּבָה וּמְכַרִּיעַ אֶת עֲצוֹמוֹ וְאֵת כָּל הַעוֹלָם לְכַף זְכוּת.

וכן כְּתִבוּ הָרֵאשׁוֹנִים שְׁמִי שְׁלֹא שָׁב בַּתְּשׁוּבָה בְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁקָּדַם רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְנִכְתַּב וְנִחְתַּם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין הַרְשָׁעִים, שְׂאֵם הִרְהוּר בַּתְּשׁוּבָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּצַבּוּר יִקְרַע רַע גּוֹר דִּינוֹ וְיִכְתַּב בְּסִפֵּר חַיִּים, יַעַן שְׂעָרֵי תְשׁוּבָה פְתוּחִים 'דַּרְשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ יְגוֹ' (ישעיה נ"ח), וּבִפְרָט עַל הַגְּלוּת הַשְּׂכִינָה וְעַל חֲרַבֵּן בֵּית קְדְשֵׁנוּ וְתַפְרָאתֵנוּ, כִּי כָּל דוּר שְׁלֹא נִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כּו' וּבִפְרָט בְּדוּר זֶה:

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגער מלובלין זיע"א
ענין שמיעת קול שופר הוא התרבויות ובטול
כל הכחות לשמיעת רצון הבורא

הנה ביום הזה הוא הצעקה בכללות ישראל, ועקר הצעקה המתקבל הוא היוצא מעמק

קולות כנגד מאה פעויות שפעתה אמיה דסיסרא. ואין הכונה משום דאמו של סיסרא עשתה כן, כי מאי אכפת לן.

אלא שלמדים מזה דכשנמצא אדם במצב של חרדה ובצפיה, הוא מביע מעמקי הלב מאה פעויות, וכמו שאמרנו (ויקרא רבה כז) על הכתוב (ישעיה מא כד) 'הן אתם מאין אתם ופעלכם מאפע' - ממאה פעויות שהאשה פועה בשעה שיושבת על המשבר, תשעים ותשע למיתה ואחת לחיים. הרי שמחבלי לדה הדרוך לצעק מאה פעויות, ואמו של סיסרא מרב החרדה צעקה כמו שאחזקה חבלי לדה. ומזה למדו רבותינו דגם בראש השנה צריך להריע מאה קולות, להורות על גדל החרדה והצפיה.

עקר הלמוד מאם סיסרא הוא התחזקות ותקנה בכל מצב שהוא

ואמנם יוצא לנו הוראה נוספת מזה, דהרי תשעים ותשע פעויות הן למיתה, ורק אחת לחיים, ובכל זאת התחזקה אמו של סיסרא בתקנה והתחנמה לעצמה 'אף היא תשיב אמריה לה' ומצאו יחלקו שלל וגו' (שופטים ה כט-ל), להורות שאין להתיאש בשום פנים ואופן, ואפלו כשנמצא במצב שפל, ימצא אחזו של תקנה לחיים וישועה.

ולכן הסמיכו במדרש (תנ"ח) אחרי הדרש של 'ופעלכם מאפע' - 'כל פעולות טובות ונתמות שהקדוש ברוך הוא עתיד לעשות עם ישראל אינם אלא בשביל פעיה שפעיתם לפני בסיני ואמרתם (שמות כד ז) 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע'. הינו שפעיה אחת של נעשה ונשמע שקולה כמאה פעויות, ובזה ימצא חזוק ונפשו:

השנה ח: איזהו חג שהחדש נתפסה זה ראש השנה, שנה קצת טעם ורמז לתקיעות שופר. ראה נא למה נעלמה הלכנה, מפני שנתפרשה מן הגוף שלה, אור השמש וכו'. תקעו בשופר' - לאסוף ולקיים את כל צערכם שנוצטערתם על כל הרע שנמצא בעולם וחס ושלום גם בככם, ובכלבוש קדוש יעלו לפני אדון כל להמשיך לכם קדשה וישועה:

באר משה

רבי יחיאל משה מאוירוב זיע"א

דרשת חז"ל מיבכה האמורה באם סיסרא

דרשו רבותינו ו"ל (ראש השנה לג:) על הכתוב 'יום תרועה יהיה לכם' (במדבר כט א) ומתרגמין 'יום יבא יהא לכו', וכתוב באמיה דסיסרא 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), מר סבר גנוחי גנית (שברים) ומר סבר ילולי יליל (תרועה).

למדו מאם סיסרא מהותם של יבכות פנימיות ועמקות ללא כל כונה צדדית

ובאור הענין הוא, כי אם סיסרא היתה אז בצפיה וחרדה עמקה מדוע בושש רכבו לבוא, מדוע אחרו פעמי מרכבותיו, וחדשה מאד לגורלו של סיסרא, בשעה זו נפרצו מן רובה יבבות עמקות מקירות הלב, ללא כל פניה ומחשבה צדדית, ולמדו חז"ל מזה צורת ההפעה הבאה מתוך חרדה וצפיה, ולכן בראש השנה בעמדנו לפני ה' למשפט בחרדה וצפיה, צריך לתקע בשופר באותה הפעה, מר סבר גנוחי גנית ומר סבר ילולי יליל.

הלמוד מאם סיסרא אודות מאה פעויות

עוד למדו מאם סיסרא (תוס' שם בשם הערוך בשם ירושלמי) שתוקעים בראש השנה מאה

לקט עניי

רבי משה מקוסוב זיע"א

כאשר שומע השטן הנסח 'לשמע' קול שופר סבור שמברכים על שמיעת קול שופר משמים בעת הגאלה

הטעם שמצות שופר היא בשמיעה ולא בתקיעה, וכמו שמברכין לשמ"ע קול שופר, לפי שכוננת התקיעה היא לערבב השטן

- שיחשב פי בא מועד תקון השלם, ואם יברכו וצונו לתקע אינו מירתת מתקיעתו של בשר נדס, אבל פשמברכין 'לשמע וכו'' חושב השטן שאנו מברכין על קול שופר, כמו שמברכין על ברוך ורעם שבא מן השמים וברך הגיע קצו, ויהי קטגור מרב פחד ויקח סגור מקומו:

אוצרות גאוני הדורות

אכילת הסימנים

גבול בנימין

רבי בנימין וויטאלי זצ"ל

ירבו זכותינו - על ידי תשובה מאהבה

בטור ארבע חיים (סי תקפג) איתא זה לשונו: יהא רגיל איניש למיכל בריש שתא ארתוגא, קרא, רוביא, פרת, סלקי, ותמרי, רוביא ירבו זכותינו, פרת יפרתו שונאינו, סלקא יסתלקו אויבנו, תמרי יתמו שונאינו. ושם בבית יוסף פתב, שיש אומרים בלשון תפלה 'יהי רצון מלפניך או"א שיקראו לפניך זכותינו ושיקרע גזר דינגו'. ועין שם.

וקשה לי על מה שכתב בעל הטורים 'ירבו זכותינו', שהרי הפל ביד שמים חוץ מיראת שמים. וכן קשה בנסח אבינו מלכנו שבקצת קהלות אומרים 'כתבנו בספר זכיות', שאם יש לו זכיות למה לא יכתבו, וכן קשה לבית יוסף שאמר 'יקראו לפניך זכותנו' וכי סלקא דעתין שלא יקראו לפניו תברך, פי הרי הפל צפוי והרשות נתונה, ואם יהיו לו לאדם זכיות אל ליוזו מעיניו תברך.

אמנם איתא בפרק ח' דיומא (פז:), אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות להם כשגגות, איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות להם כזכיות, לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה. והנה תחלה אנו מתפללים באבינו מלכנו 'החזירנו בתשובה שלמה לפניך', דהינו תשובה מאהבה שהיא תשובה שלמה, פי מיראה אינה שלמה, שהרי אם הוא שב מיראת העניש אם תבוא פרענות עליו תוהא על תשובתו, אך מאהבה כל שבן שבבוא עליו יסורין מודה ומשבח.

ולכן אחרי שהתפללנו שתהא תשובתנו מאהבה ולא מיראה, אז אנו מתפללין 'כתבנו בספר זכיות' שכל זדונותינו יהפכו לזכיות, שזה תלוי ברצונו יתברך שהוא חסד גדול, וכן לשוב בתשובה שלמה לפניו, שיעשה לנו חסד לקבל תשובתנו, לפי שמן הדין לא היה לו לקבלה בנודע, ומלבד זה צריך להתפלל 'החזירנו בתשובה שלמה לפניך' לפי שאמרו (קידושין ב') יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הב"ה עוזרו אין אדם יכול לו. ועל דרך זה אנו מתפללים

תפלות היום

וכבר הרגישו בזה כל המפרשים למה פרט דוקא עברה זאת שישראל גנבים הם, הלא יש הרבה עברות יותר מזה אצל האמה הישראלית, בוועלי נדות וארמית, אוכלי טרפות, משחיתי הזקן ופאות הראש, ועוברים על כמה וכמה ממנין פרות, פאשר אנחנו רואים בחוש שכל אלה נעשה להם בהתר, וכבר נתאשו גם חכמי הדור להוכיח על אלו מחמת התרוץ שלא ישמעו להם ואומרים מוטב שיהיה שוגגים, ואדרבא מעוטא דמעוטא נכשלין בגנבה.

ואמרתי על פי דאיתא בזהר (ח"ב רמ"ה), אית צלותין דעילי קמא מלפא קדישא, ואית צלותהון דלא עילי, צלותא דאיהו ברעותא ובחדותא דלפא עילין קמא מלפא קדישא ועבדין מנה כתרא עלאי, ומשביע הפתר ועולה יושב בראש קונו, אבל צלותין דאיהו בלא פונה דחין אותן לבר, ומניחין אותן בהיכל אחר בקריע הפחתון, ואי זכי בר נש ומתעורר בתשובה יצלי בכונה פעם אחת, מתלבשין ביה אנון צלותין ועילין עמו, ונעשים גם כן פתר בראש קונו [וכו'].

ונראה אנו איזה איש מתפלל בכונה שלמה כל השנה פלה, יש לכל אחד כמה בלבולים במחשבתו, זה מדאגת פרנסה וזה משאר טרדות הזמן פאשר יכול היצר הרע לבלבלו, ודרכו של השטן הוא היצר הרע יורד ומסית ועולה ומקטרג, וצווח ואומר רבוננו של עולם אתה אמתת (ישעיה מג כא) 'עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו' ראה האידה הם עושים בשבחתיך מה הם מכונים פהם, והקב"ה אומר לא תצעק קדם הזמן, המתן עד ראש השנה פעת אשר יבואו למשפט, ואז תתבע דינא.

בראש השנה ירבו זכיותינו, ויזה יפרתו שונאינו, כי כיון שהעונות נעשו זכיות יפרתו המקטרגים שנעשו בעונותינו [וכו'].

ויש לדקדק שתחלה אמר 'יפרתו שונאינו' ואחר כך 'יסתלקו אויבינו', וידענו כי שונא הוא בגלוי כמו שנאמר באחי יוסף (בראשית לו ד) 'וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם', וזהו 'יפרתו שונאינו' שהדונות הגלויים יחזרו לשגות, ואז נקראים 'אויבינו' שהשגה אינה נגלית לכל, ובתשובה מאהבה 'יסתלקו אויבינו' שגם השגות יסתלקו ויחזרו לזכיות, ויחזר ואמר 'תמו שונאינו' שכבר פרשתי במקומו יעשו תמימים, דהינו שיחזרו לזכיות.

ואתי שפיר שתחלה 'יסתלקו אויבינו' דהינו שגם השגות יסתלקו, ולא זו בלבד אלא שיחזרו לזכיות ויעשו תמימים, וגם בזה אמר 'שונאינו' שהדונות ממש שהם שונאינו תמו ויחזרו לזכיות. אי נמי 'יפרתו שונאינו' של מעלה, ואחר כך 'תמו שונאינו' למטה, על דרך (ישעיה כד כא) 'פקד ה' על צבא המרום במרום', ואחר כך 'על מלכי האדמה על האדמה'. (ח"ב, דרוש כג)

תפלות היום

עוללות הבציר

רבי יוסף צבי הי"ד ב"ר שלמה זלמן זצ"ל ישראל גנבים הם - שמתקנים תפלות הפסולות של כל השנה

במדרש (עין ילקוט תהלים רמז תשיח): בכל השנה פלה שטן מקטרג על ישראל והקב"ה דוחה אותו אצל ראש השנה, בראש השנה בא השטן ופורט להם עונותיהם של ישראל, ואומר רבוננו של עולם ישראל גנבים הם.

וזה שאמר הפיטן לאל עורך דין שבראש השנה הקב"ה בעצמו עורך ויושב בדין, והנה האדם הרא ורף הלכב יהרהר תשובה בלב, וזה אינו יודע כי אם ה' לבדו היודע מחשבות ומוחל לו, וכששטן בא לקטרג אז הקב"ה מגלה לו שנה האדם עשה תשובה בלב, וזה לכוון לכבות כיום דין שהוא לבדו בוחן לכתוב.

וכשהשטן בא לקטרג על איזה עון והאדם כבר עשה תשובה בלב, והשטן אינו יודע זאת כי הוא אינו יודע המחשבות, אז הקב"ה מגלה לו שהאדם כבר עשה תשובה בלב, וזהו לגולה עמקות כיום דין. (תהלים י"א)

ערבוב השטן על ידי השופר

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

שרים העליונים טרודים בדינם ואינם זוכרים לקטרג על ישראל

יש להבין במה שאמרו (ויק"ר כט ה) בשופר מסלק הדין, וה' עומד מפסא דין לכסא רחמים, והא תזינן שופר הוא מיחד לדין בכל בית דין בישראל, אפיק שופרא ושמתיה, וכהנה ככל מקום שופר הוא לעורר דין.

אבל רבי אמנון גאון ב'נתנה תקף' שיסד תרין זה, באמרו יקול שופר ישמע ומלאכים יתפזזו הנה יום הדין לפקד על צבא מרום בדין, הרי ששופר הוא לעורר דין, אבל הוא אמת כי אין הדין נפתח למעלה עד שיהיה נשמע קול שופר משמיע התחלת דין, אבל אין תקיעת שופר מתחיל למעלה עד שיהיה ישראל תוקעים למטה, ואז מעוררים קול שופר העליון להשמע בקול.

[אך] בראש השנה כל אחד מישראל מתעורר בתשובה, ומאימת הדין נפשו תבהל, ונכנס לבית הפנסת ומתפלל בכונה שלמה, ואז התפלות הפסולות של כל השנה מתעטפין בהם ונכנס הכל למעלה, והשטן בא בראש השנה לחפש אחר התפלות הפסולות ולא מצא אותן, ויצת רבונו של עולם ישראל גנבים הם שגנבו לי כל התפלות הפסולות של כל השנה. (פר' וישלח)

לאל עורך דין, לכוון לכבות כיום דין, לגולה עמקות בדין

תהלת ה'

רבי חיים מלמד זצ"ל

לכוון לכבות כיום דין - הקב"ה יודע לבדו מחשבת הלככות ורואה את התשובה שלכל האדם

הנה שמעתי פרוש מה שאמר הפיטן בתפלת ראש השנה 'לאל עורך דין, לכוון לכבות כיום דין, לגולה עמקות כיום דין', והנה בראש השנה כשהמלך ה' צבאות יושב על פסא דין, וכל צבא מעלה עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלו מזפים ואלו מחיבים, אז בא השטן גם כן בתוכם, כמו שמצינו באיוב (א ו) 'ויהי היום ויבאו בני אלקים להתיצב על ה'', וכל מקום שנגמר ויהי היום' הוא ראש השנה, ויבוא גם השטן בתוכם, ויבדאי שלקטרג הוא בא.

ובאותו זמן האדם מהרהר תשובה בלב, כי בראש השנה אסור לפרט חטאיו אלא יהרהר בלב, והקב"ה היודע המחשבות יכפר לו, ואז כשהשטן מקטרג על איזה עון מה שאדם עשה כבר תשובה בלב, אומר הקב"ה לשטן זה האדם כבר הרהר תשובה בלב, ואז אין השטן יכול לקטרג מעכשו.

רמזי השופר

טיח השודה

רבי אליעזר חיים זייטש זצ"ל
תפלה שעקרה לשם זהב פסולה

בארח חיים (ס' תקפו ט"ו): צפהו זקב מבפנים פסול, מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול, ואם לאו פשו. הגה בשל"ה הקדוש מפרש הרבה דינים משופר לענין תשובה ותפלה, ועל פי דרכו יש לפרש כך, דעקר התפלה צריך להיות על שלמות הנפש, ומה שמתפללין על צרכי הגוף גם כן הוא רק כדי שאם לא יחסר לו מצרכי גופו יוכל לעבוד ה' ביתר שאת כמו שכתב הרמב"ם (תשובה פ"ט ה"א).

וזו שאמר צפהו זקב, כלומר שמתפלל להקב"ה אודות זקב שיהיה עשיר, מבפנים כלומר שפנימיות מחשבתו היא באמת רק על הזקב, זה פסול. אמנם מבחוץ, שמבקש רק שיוכל על ידי שיהיה עשיר לעבוד הקב"ה יותר בשמחה בלא עצבון רוח, כמו שאמר הכתוב (דברים כח מז) 'תחת אשר לא עבדת ה' אלקיך בשמחה ובטוב לב מרב כל', כי הקב"ה יש לו מזה נחת רוח אם משפיע שפע רב לעמו ישראל, ועל ידי זה עובדים אותו.

אמנם לפעמים יוכל להיות שקל זמן שהיה עניי היה לבו נוטה להקב"ה, ואחר כך פשעו וחי' שמע לתפלתו, נשתנו מחשבותיו לגמרי ונבה רוחו, ומשום הני אמר אם על ידי שצפהו זקב לא נשתנה קולו מכמות שהיה, כלומר שעדין הוא בתם לכבו כמו שהיה בשעת עניו פשו, אמנם אם נשתנה קולו מכמות שהיה, כי נטה חס ושלום מאחרי ה' אז פסול.

ולכך בעמדם כל המלאכים לקטרג על ישראל כהנ"ל, ולאדם לא מצא עזר, והעצה היעוצה לתקע בשופר, ואז נשמע למעלה גם כן קול שופר, ואז מלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו הגה יום דין לפקד עליהם ועל מלכי אמות העולם השרים עליונים בדין, ובזה ישכחו ולא יזכרו עוד לקטרג על ישראל, כי די להפקיע עצמם וטרודים בדינם, כי צבא שמים לא זכו בעיניו כלל, ובזה גדל הקטרוג וערעור, וזהו 'ותקעתם וכו' ונשעתם מאיביכם' (במדבר י ט), כי על ידי כן שבת קטרוג בכל אפן.
(ח"ב דרוש ה)

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל
הוא ישופף ראש - ערכוב השטן בראש השנה

ולכאורה יש לתן רמז למה שאמר השם 'תברך לנחש (בראשית ג טו) הוא ישופף ראש ואתה תשופנו עקב', רצה לומר על פי מאמר תו"ל (ר"ה טו): 'כל שנה שאין תוקעין בתחלתה מריעין לה חס ושלום בסופה', והינו שלא נתעוררו לבכם בתשובה על ידי תקיעת שופר. וידוע דנחש הוא יצר הרע, הוא שטן, ורמז לדבר דנחש עם הפולל עולה שנט' גימטריא שטן.

וזו שכתוב הוא ישופף ראש רצה לומר בראש השנה, שעל ידי התקיעות מנרמב השטן והעולם חוזרין בתשובה. אבל אם אין מתעוררין לבכם בתשובה שלמה בראש השנה על ידי התקיעות, אזי אתה תשופנו עקב, רצה לומר שחס ושלום מריעין להם בסוף השנה, מלשון עקב, דהינו סוף. (שבת תשובה תקס"ז עמ' י"א)

מנחת עני

רבי יעקב יוקב אטלינגר זצ"ל
השופר פיו צר לרמו על הכנעת האדם בראש
השנה

אמרו רז"ל (ר"ה טז): כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה. פרוש, כשישראל מכניעין עצמם בתפלה ובתשובה בראש השנה, אז יזכו בדין ויתעשרו בסופה, כדכתיב (איוב ח ז) 'והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד'.

ולזה יש טעם למה נבחר השופר להעלות זכרון ישראל לפני הקב"ה, מלבד הטעם שנתנו רז"ל (ר"ה טז). לזכר איל של יצחק, כי השופר בפיו הוא צר ובסופו הוא רחב, ואם יהיה לו תמונה אחרת שיהיה צר או רחב בשני הצדדין בתחלתו ובסופו לא יוציא קול, וזה סימן שעל ידי שישאל הם צר ורחב לפני הקב"ה, על ידי זה יעלה קולם למקום בהרחבה. (פר"א אמור).

ליה לים להשפין בתוכו עונותינו דכתיב (איוב יא יד) 'אל תשכן באהליך עולה', ומכל שפן חטאות ואשמות לאין מספר, ובצל פרחו נשליכים לתוכו וצוללים במימיו האדירים עד שתהומות יכסימו.

לפיכך כדי להפסיד דעתו אנו הולכין אליו ומעוררים שם י"ג מכילין דרחמי על ידי אמירת פסוקי תשליך, ושופכים פנים לבנו נכח פני ה' בתפלות ובקשות הסדורות לנו, ולוחקים מוסר מהמים ומהדגים שבתוכן כמו שכתבו הספרים הקדושים, ומקבלים עלינו על מלכות שמים ועל תורה ומצוות ומשעבדים עצמנו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, ויש על ידי זה קצת פיוס לים, כדמצינו (רש"י בראשית א טז) אצל הקב"ה כשמצטת הלבנה הרבה צבאיה להפסיד דעתה, וכן אמרו (תולין טו): אמר הקב"ה לפיסה, עתידים צדיקים שיקראו בשמך יעקב נקרא קטן, וידוד הוא הקטן.

יום שני של ראש השנה

מנהג אמירת תשליך

תהלה לדוד

שבט מיטור

רבי יהודה דוד רוטנברג זצ"ל - אב"ד טאלליע
'כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב' -
רמז ליום שני של ראש השנה שהדינים בו
קלים ורפים

רבי מאיר ליב פרייא זצ"ל
פיוס הים על שנשליכים לתוכו העונות

'תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב' (תהלים פא ד-ה). כי בזמן הבית היו עושין רק יום אחד ראש השנה, רק רבי יוחנן בן זכאי התקין שיעשו שני ימים מכת שנתקלקלו הלויים בשיר, וטעמא דמלתא מבאר בזהר הקדוש (ח"ג רלא:). כי יום ראשון הוא דינא

טעם למה בראש השנה הולכים אל הים או אל הנהר ואמרים שם הפסוקים 'מי אל כמוך' וגו' ותפלות שנתסדו לזה. יש לומר כי כל השנה אנו חוטאים, ובראש השנה אנו חוזרין בתשובה, והקב"ה משליך כל חטאתינו במצולות הים, כדאיתא במדרש (פסיקתא רבתי פמ"ד) אמרו ישראל להיכן אתה משליך עונותינו, אמר להם לים שגאמר (מכה ז ט) 'ותשליך במצולות ים כל חטאתם', ומסתמא לא ניתא

ראש השנה שחל להיות בשבת

ה'משפּט לאלהי יַעֲקֹב, דְּהִינּוּ דִינָא רַפְיָא.
(פר' בא)

ראש השנה שחל להיות בשבת

אַרְץ יְהוּדָה

רבי יהודה טאנוג'י זצ"ל

כסוי השופר בשבת

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו (תהלים פא ד). ראשי תבות למפרע חל בשבת, שם רמז, שאם חל ראש השנה בשבת פסחו לשופר וזהו 'בכסה'.

והרב למודי ה' הוסיף נפך שפיר, כי מלת 'בכסה' יפה נדרשת לפניה ולאחריה. והכי קאמר אם חל ראש השנה בשבת שופר בכסה פסחו, והטעם, בכסה ליום חגנו, והפונה לפי מה שכתב הרי"ף בפרק קמא דמגילה (ב: בר"ן ס), דגזירה דרבה דשמא יעבידנו וכו' אינה אלא משום דלא בקיאין בקביעת דירתא, ועינין שם. וזה שאמר שהטעם שאמרת פסחו לשופר משום 'בכסה ליום חגנו' שהוא מכסה, ולא ידעינן בקביעת דירתא.

ואפלו האידנא ידעינן בקביעת דירתא, פינן שהוא חק חכמים חשיב כמאן דלא ידעינן, וכמו שכתבו התוספות בריש פרק לילב וערכה (סוכה מג. ד"ה לא), וזה שכתוב כי חק לישראל הוא שהוא חק חכמים, וכמו שכתב רש"י פ"ק קמא דביצה, ולכן לא אמר 'פי חק ומשפט לאלהי יעקב' אלא רצה לומר 'פי חק לישראל הוא' מה שהוא חק חכמים חשיב כשל תורה כאלו הוא משפט לאלהי יעקב.
(ליקוטי תנין סי' עג)

קשיא, ויום שני הוא דינא רפּיָא, ועל פן חס ושלום אם היה לפסק יום אחד, לא היה קיום לעולם מתמת התגברות הדינים, רק בזמן שבית המקדש קיים לעולם היו רחמים גוברים, ועל פן היה די ביום אחד.

וזה הפנה נתפנונו חז"ל (ר"ה ל:) להמתיק הסוד 'כי נתקלקלו הלויים בשיר', כי ידוע פי מדות לויים הוא דין, רק אין הדינים נמתקים אלא בשירשם, ועל פן היו הלויים משוורים בשעת נסוד היין שמורה על גבורה כדי להמתיק הדינים פנ"ל. רק זה היה בזמן הקודם, אבל קרוב לזמן חרבן הבית לא היה כח בלויים גם פן להמתיק הדינים, על פן אמרו בזו 'כי נתקלקלו הלויים בשיר', להמתיק את הדינים, על פן תקן רבי יוחנן בן זכאי לעשות גם פן שני ימים.

וזה 'הרנינו לאלהי עגנו' הינו בזמן המקדש וכמו שפתיבתי, אבל עתה בגולה לא כן תעשו, כי 'תקעו בחדש שופר' דהינו יום של ראש השנה שהוא ראש חדש, וגם ביום השני, וזה 'בכסה' דהינו שנתכסה, [ש]בתורה לא כתוב רק 'יום תרועה יהיה לכם' (במדבר כט א) דהינו יום אחד, אבל אנחנו גם יום השני הוא 'ליום חגנו', עושין בו חג יום שני של ראש השנה.

ואם תאמר למה הטריוויוז חז"ל אותנו על פך, ועל זה אשיב, תדע לך כי אין זה כשאר יום טוב שעושין שני ימים משום ספקא דיומא, דהרי ראש השנה אינו פך, דאפלו בני ארץ ישראל עושים שני ימים, ואמרו בזוהר הקדוש (ח"א קע"ד) כי בשם 'יעקב' היה נקרא כשהיה בחוצה לארץ, ובשם 'ישראל' בארץ ישראל, וזה שאמר 'כי חק לישראל הוא' דגם בארץ ישראל עושין שני ימים, אלא על פרחך הטעם משום שיהיה

מעשי צדיקים

שהמלך יתנהג עמנו כאבא

והנמשל, סים רבי אליעזר, כי תפלתנו בכל מות השנה היא, שבשעה בה אנו מְרַיְזִים בְּיָמֵים הַנּוֹרְאִים 'הַמֶּלֶךְ' הֵינּוּ בְּשִׁעָה שְׁאֵנוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ 'רַבִּי', יִתְנַהֵג עִמָּנוּ כְּמוֹ בְּשִׁעָה שְׁאֵנוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ 'אָבָא'.

וְזֶה ה' הושיעה, עכשו בשעה שאנו קוראים אותך, 'אבא', מבקשים ממך, כשיגיע ה'מלך', הזמן בו נקראך 'רבי', יעננו ביום קראנו, שתנהג עמנו כמו אבא, 'כרחם אב על בנים'. (צדיק מה פעל)

בראש השנה אפטר לעשות משהו

בְּשִׁמְחַת תורה בשעת קריאת חתן תורה, בענין פטירת משה רבנו עליו השלום, ככה הרה"ק רבי חנוך העניף מאלעסק זיע"א עד מאד, וכן אחר תפלת מוסף, אחר התפלה נכנס הרבי לחדרו, ושוב מצאוהו יושב ובוכה.

שְׂאֵלוֹ חתנו, מדוע בוכה היום חותני, הלא יום טוב היום, והדבר גורם עגמת נפש לכל הקהל, השיב הרבי, בעת שקראתי הפסוק 'ולא ידע איש את קבורתי', בכיתי באשר הרהרתי, לו היו יכולים להודיע היכן מקום קבורתי של משה רבנו ולהשתטח על ציונו, אפטר היה לפעל שתבוא הגאולה שלמה.

חזר ושאל החתן, ומה היה פשר הבכיה הגדולה בשעת תפלת מוסף, השיב הרבי שהיה עליו לבכות הרבה, שאל בשנית, מדוע

בבאו לפרש את הפסוק ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו' (תהלים נ י), המשיל הרה"ק רבי אליעזר מבורשטיין זיע"א משל, למה הדבר דומה, כפרי ירא חטא גדל את בניו בדרך התורה, כשהוא מביא לאחזתו מלמדים הגונים, שיאלפום דעת ובינה.

בהגיע בנו הקטן לגיל חנוך, חפש האב נואשות אחר מלמד ראוי שיזמן להתגורר באחזתו אך לשוא, לבסוף נואש והשלים עם הרעיון שבנו הקטן יעבר להתגורר בעיר הסמוכה, בה ילמד עם נערים נוספים בני גילו.

נסע הפרי לעיר הגדולה, חפש מקום ראוי עבור אש"ל, אכילה שתיה ולינה, ולבסוף מצא את מבקשו בבית מלמד מיוחד, שנאות תמורת תשלום ראוי לגדל את הנער בביתו, וכן ילמד את אוצרו ביחד עם שאר תלמידיו.

הנער הסתדר יפה עם שאר הילדים, המלמד נהג עם תלמידו זה באפן של 'שמאל דוחה וימין מקרבת', כשלא למד כראוי, הכהו בשבט מוסר, לא כן כשלא אכל את סעודתו, אז היה מחבוקו בדברי פיוס ורצוי.

תנאי התנה המלמד עם הילד, שבעת הלמודים יכנהו 'רבי' כשאר הנערים, ובשעת האכילה, יקראהו 'אבא' כאחד מבניו.

כעבר זמן פנה הילד למלמדו ואמר, 'אבא, אמר נא לרבי שיחדל להכותני כל כך בשעת הלמוד'.

חתן אצל אחד מחסידי הרה"ק **האהבת ישראל מויז'ניץ** זיע"א, שנה אחת אף התלנה לחותנו בנסיעתו לחצר ויז'ניץ לימים הנוראים.

רבי שמואל שלא היה רגיל בהתלהבות הסוערת הנהוגה בויז'ניץ, לא מצא בה את מקומו, הוא הסכין מעודו לשקט הפנימי ששרר בבית רוז'ין, אשר בצלו היה חוסה.

בליל ראש השנה כשאמרו 'לדוד מזמור', נתמלא חלל בית המדרש צעקות שבקעו מפיות אלפי החסידים, הוא לא ידע את נפשו ולא הבין על מה ולמה צועקים כלם, כשהגיעו לפסוק 'ולא נשבע למרמה' ואלו שעמדו לידו קראו בקול "אוי אוי" וספקו כפיהם בהתרגשות, חלף הרהור בראשו, על מה נאנחים האנשים כשהם אומרים את המלים הללו.

אחר התפלה כשעברו כל הקהל להתברך בשנה טובה מפי האהבת ישראל, פנה אליו הרבי ואמר, אברך, וכי אינך מבין, הרי איתא משביעין אותו 'תהי צדיק ואל תהי רשע'.

בדאינתא בגמרא (נדה 5) שדרשו את הפסוק 'ולא נשבע למרמה', על אותה שבועה שמשביעין את האדם לפני שנולד 'תהי צדיק ואל תהי רשע', 'אפלו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע'. (מפי ספרים וסופרים)

להזכיר לפני תקיעת שופר

בתו של אחד מחסידי הרה"ק **רבי לייבוש אפשטיין מאז'רוב** זיע"א, שהתגורר בעיר הסמוכה לאז'רוב, חלתה במחלה אנושה בחדש אלול, הרופא המטפל בה כבר נואש מחייה, והוציא את פסקו כי ימיה ספורים.

דוקא במוסף של היום, השיב לו הרבי, כאשר מודיעים דבר מה בראש השנה, ביום כפור או בהושענא רבא, יכולים לטכס עצה כנגד זה, אבל אם מודיעים עתה, כבר איני יכול לעשות מאומה, על כן בכיתי.

במהלך אותה שנה נתפשטה מגפת החלי-רע רח"ל, אשר עלתה בחייהם של אנשים רבים, גם מאנשיו נסתלקו כמה וכמה חסידים חשובים, חלקם מבני משפחתו. אחר פטירת מקרבו ר' אורי אמר הרבי, "אי חשיבנא בהוא עלמא, גוזרני עליך לבקש שיהא די לכל צרותינו".

באותו זמן שכבה בתו הצדקת רבקה הענא על מטתה בחלי זה, ועודנה צעירה לימים. בשעה בה החל החולה לגהק, היה כבר סימן מפרסם ליאוש מהחולה במחלה זו רח"ל, הרבי עמד סמוך לערש בתו כאשר החלה לגהק.

מקורבי בקשו להוציאו מהחדר, אף הוא הכריז ואמר, כל עוד נשמתה בה איני הולך, מובטחני שתזכה לרפואה שלמה. אחר זמן אכן הוטב לה, והיא זכתה להאריך ימים ושנים עד זקנה ושיבה. לאחר מכן חלתה אשת ר' שמאי אחי הרבי, אז אמר הרבי כי אין מה לפחד, מאחר והוא כבר בטל הגזירה מן העולם.

בדברי הרבי היה, חולים רבים חלו אז במגפה הנוראה, אך מאותו יום ואילך לא נעדר מהם איש, ספרו אז כי בלבוב הסמוכה אשפזו בבית החולים הגדול אלפי אנשים, אך כלם זכו לרפואה שלמה. (לב טמח החדש)

ולא נשבע למרמה

הרב שמואל היילפרין זצ"ל שכהן ברבא הראשון של שכונת זכרון מאיר, הנה

ההכנה לתקיעות

אחד מחסידי הרה"ק המגיד מטריסק זיע"א, מצא את פרנסתו ממסחר בבהמות, אותו היה רכש מאת האכרים, ומוכר עם רוחים נאים. האיש נסע לרבו לראש השנה, ויהי ביום הקדוש, בעת שישב המגיד בחדרו והכין עצמו לתקיעת שופר, שלח לקרא לאותו חסיד.

בהגיעו לחדרו, גלגל עמו שיחה אודות מסחרו, כמה בהמות הוא קונה, כמה הנו משלם בעדן, האיר נהג במכירתו, להיכן הוא שולח אותן, ועל ידי מי, וכהנה אודות עניני ופרטי מסחרו.

הסוחר שהיה חסיד נאמן, הבין יפה כי בזמן נורא שצנה, לפני תקיעת שופר, בודאי אין דעת רבו על השוורים והפרות, אלא טמונים בדברים ענינים גבוהים ורמים, שעליהם מכון הרבי.

למרות זאת, חש הסוחר שלא השיג בכונות הרמות, אי נוחות. בכל השבתות והימים טובים היה מתאמץ להסיח דעת ממסחרו בכל כוחותיו, על אחת כמה וכמה בראש השנה לפני תקיעת שופר, לא חשב כי עבורו זה הזמן מכשר לכך.

הוא הרהר בדעתו, הכי לא היה עדיף לי לומר עכשו תהלים, או לענו בספר, מה רוצה הרבי ממני. אבל המגיד לא הרפה ממנו, והמשיך לשאל שאלות הרבה, עד שלא היה יכול האיש להתאפק, מה גם שהיה מקורב אצל המגיד.

הוא העז להעיר ואמר, "ניחא הרבי, אבל אנכי אינני מבין ענינים גבוהים ורמים, ואם מדברים על שוורים ופרות, הכונה אצלי לשוורים ולפרות כפשוטם, וכי בכך ראוי לי

נחפו החסיד אל רבו לבקש רחמים בעד החולה והרבי השיבו, "הזכירני שנית לפני תקיעת שופר", המתין האב בכליון עינים לראש השנה, ועשה כאשר נצטווה, בשובו לביתו, מצא כי מצבה הרפואי של בתו הולך ומשתפר.

בני הבית סחו באזניו כי בראש השנה שכבה הנערה במטטה, כשהיא מעלפת למחצה, לפתע נפלט מפה קול צעקה גדולה, "הרבי פה, הרבי פה", מיד פקחה את עיניה והחלה להתאושש ממחלתה הקשה.

לשאלת בני הבית מה ארע, ספרה שראתה את עצמה עומדת לפני בית דין של מעלה, וכבר עמדו לחרץ את גזר דינה למות, אך ברגע האחרון נשמע קול רעש גדול בשמים, "הרבי מאזרוב הגיע".

בית הדין קמו מפניו והושיבוהו בראש, אחר שענו הרבי בדינה, מצא זכות כלשהי, והודיע שאינו מסכים לגזר הדין, לבסוף נמנו וגמרו להוסיף לה עוד חמש עשרה שנות חיים, לשמע הדברים קם האב, וחזר על עקבותיו לאזרוב.

בהכנסו אל הקדש פנימה עמד וטען, הלא בתי עלמה צעירה לימים, עדין לא הספיקה להנשא ולהוליד בנים, איך תוכל להסתפק בחמש עשרה שנים. השיב לו הרבי בהחלטיות, "בת דינא, בטל דינא" (סנהדרין נא).

סים ואמר נכדו הרה"ק רבי משה יחיאל מאזרוב זיע"א שספר דבר המעשה, פגשתי אותה לימים בארצות הברית בהיותה זקנה מפלגת, היא זכתה לראות במו עיניה בנים ובני בנים. (בלבת אש)

שיקחנו עמו לרבי לראש השנה, אף אביו לא הסכים, משגדל, הרבה להפציר באביו עד אשר נכמרו רחמיה של אמו ואמרה לאביו, אם הוא אינו נוסע גם אתה לא תסע, הילד יעשה לי 'יום טוב' בבית.

בראות האב שכה, אמר לו, דע כי אצל הרבי שוררת צפיפות רבה ולא תוכל לשאת זאת, אם ידחפו לא אוכל לעשות למענה דבר, ושלל תהינה לך טענות אחרי כן. אף הילד שהשתוקק לשהות בצל הרבי, נענע בראשו לכל האזהרות והביע רצונו לנסע על אף הכל.

האב לקחו עמו, בימים הנוראים נהגו בטשערנוביל לפתח את גג בית המדרש עבור המתפללים הרבים, שכן מחמת הלחץ והדחק לא הכיל בית המדרש הרגיל את ההמונים. במוקדז הגג נקבו חור גדול לעבר בית המדרש, דרכו אפשר היה לראות חלק מבית המדרש ומבנימה.

על אף הקומה הנוספת, לא הספיק המקום להכיל את הצבור הגדול ורבים התפללו בחצר, אף משהגיע זמן התקיעות, חפצו כלם להיות בפנים, לראות את הרבי בעת מיוחדת זו, ולשמע את דברי תורתו שהיה רגיל לדרש קדם התקיעות.

הצבור העצום החל לנהר פנימה, עוד ועוד אנשים נדחפו להיכל בית המדרש, הילד הקטן נמער, צעק ובכה, אף מאומה לא עזר לו, הלחץ החמיר יותר ויותר עד שחש שהוא קרוב לעלפון ורמזא לצלו.

האנשים סביבו רחמו עליו, נשאווה מעל ראשי הקהל, והושיבוהו על ספסל בבנימה, שם נמצא לו מקום פי הרבי והבעל תוקע עמדו עליה לבדם, ישב הילד לבדו

לעסק ולשוחח לפני תקיעת שופר, הלא יהודי אנכי, וברצוני לעשות דבר הגון לפני התקיעות".

ענהו המגיד, "כאשר יעקב אבינו בא לחרו, ומצא את הרועים הגויים מפדן ארם, שאלם, 'הידעתם את לבן בן נחור, השלום לו, וכתבה התורה את תשובתם, ואת פרטי השיחה שביניהם.

בשלמא מה שיעקב אבינו אמר להם, בודאי היה מכוון סודות עלאיים, ובכל תבה טמונים דברים גבוהים, אבל מה שהשיבו הרועים ליעקב אבינו, הלא היו דברים פשוטים של גויים, אף על פי כן כתבה התורה כל תבה, ואם חסרה אות אחת בתורה ממה שזענו הרועים, כל הספר תורה פסול.

רואים מזה שאם צדיק מדבר דבורים עם אחרים, לא רק הדבורים שמדבר הצדיק הם תורה, אלא אף מה שמשיבים האחרים, אף שאינם משיגים ואינם מכוונים, מכל מקום גם תשובתם תורה היא. לך לך, חג טוב, ושלח אותו לדרך, לעסק ב"הכנותיו" לתקיעות. (בית צדיקים יעמוד)

עלה אלקים בתרופה

בירושלים עיר הקדש, התגורר בסוף ימיו החסיד ר' משה זעליג הכהן ז"ל שהיה זקן מפלג, והתפלל בקביעות אצל הרה"ק רבי נחום מרחמיסטריוקא זיע"א. לימים ספר כי בשנות ילדותו, היה אביו נוסע תדיר אל הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זיע"א.

טשערנוביל סמוכה היתה לעירה בה התגורר, בפעם בפעם התחנן לפני אביו

את בנותיו השיא למומרים עשירים, אהב מחתניו היה ברגהיים, אבי משפחת המומרים 'ברגהיים', בעלי אחזת כפר 'אבו שושה' שעל יד ירושלים, חתנו השני היה פקיד בדאר הצרפתי שנפתח בימים ההם בירושלים.

בשל עשירותם והשפלתם, מלאו חתני רוזנטל תפקיד חשוב בפעולות המסיון, ועל ידם עלה גם חותנם לגדלה, הוא נעשה לכח חשוב גם כיון שנשא חן בעיני הקונסול האנגלי ג'יימס פיון, שחבבו ביותר, ולא עשה קטנה או גדולה מבלי המלך בו.

תחלה הכעיס הדבר מאד את ראשי המסיון ואת הבישוף האנגליקני, ומרב קנאתם בו, נסו לא פעם להרחיקו מעל הקונסול, אלא שרוזנטל ידע תמיד לנצח את אויביו, הוא היה אב טפוס של המומר להכעיס, תענוגו המיוחד היה להכעיס את היהודים, להתנפח עמם, ולהתפאר בנצחונם עליהם.

בהיות העיר דלת ואוכלוסין באתן שנים, היה נפגש מדי יום עם יהודים, נכנס עמם בדברים, מטרידם ומעליבם. לפעמים היה בא לשכונת היהודים, מביא אתו בשר חזיר, ואוכלו לנגד עיניהם, מלקק את אצבעותיו מרב ענג, ובשעת מעשה לועג לכל קדשי הדת, ומתפאר בעשרו באמרו, "ראו מה שאמונתי החדשה הכניסה לי".

כך לא נתן רוזנטל מנוח ליהודים, אבל הם ידעו להקהות את שניו וסרו מעליו בשאט נפש. מה נשתוממו יהודי ירושלים, כשנודע להם ששמעון רוזנטל היה לבעל תשובה, ושב ליהדותו.

הדבר ארע בשנת תרכ"א, בליל ראשון לסליחות עבר שמעון דרך רחוב היהודים, ובראותו את היהודים ממהרים ללכת לבתי המדרש

על הבימה, פעבר זמן נפתחה דלת חדרו של הצדיק והקהל פלס לו דרך בעמל רב. **הרבי** עלה על הבימה, פתח בדברי קדשו ואמר, 'עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר', 'עלה אלקים' מתי עולה ומסתלקת מדת הדין, 'בתרועה', כשיש שברון הלב, 'ה' מתי מסתלקת ח"ו מדת הרחמים, 'בקול שופר', כשהלב שלם, מתנאים וחושבים שכביכול הכל בסדר.

אחר חזר על דבריו, 'עלה אלקים' מתי מסתלקת מדת הדין, 'בתרועה', הקהלה העצום פרץ בבכיות נוראות קורעות לב, גם הקהלה בקומה למעלה ככו ביותר, דמעותיהם ירדו למטה לבית המדרש עד שהיה נראה כאלו יורד משמים גשם זלעפות. כה ספר ר' משה זעליג שישב על הבימה, וראה זאת במו עיניו. (מעייני הברכה)

חכם של ימי רצון

שמעון רוזנטל היה שמו, מן המומרים הראשונים בירושלים. הוא נולד ברוסקיה, ובשנת תק"צ או תקצ"ז, התישב בירושלים. בימי עלומיו, עוד לפני באו לקרוא דשופרא, התרועע עם אנשי המסיון באיזמיר, בהיותו בטבעו קל דעת וחומד בצע, קל היה למסיון להכניסו תחת כנפיו, ולדאבון לבב המיר את דתו.

בימי באו לירושלים, כבר תקע המסיון יתד בעיר הקדש, ופרש את מקמורתו לצוד נפשות מישראל, שמעון רוזנטל היה מבאי בריתו, ומראשי עוזריו בעבודתו המאוסה.

בסוף שקבל בשכר מוכרו את בכורתו, פתח בית מלון מחוץ לחומת ירושלים, ובמלון זה הצליח לעשות עשר רב.

בְּיָמֵי ימי ראש השנה התאכסן בהקדש שבחצר החרבה, שם אכל ושם לן. בני משפחתו לא ידעו דבר מהמהפכה שנגשתה בנפשו, ובראותם שאביהם איננו החלו לחפשו, מה גדול היה תמהונם במצאם אותו בהקדש, יושב על יד התהלים, ולבוש כאחד היהודים הירושלמיים.

אֲשֶׁתוֹ התחילה לילל ולצעק בקול, דרשה שישוב הביתה, אבל הוא לא מש ממקומו, ועל כל תחינותיה השיב, "מעתה ולהבא רחוקים וזרים אנחנו זה מזה", אז פנתה אשתו לעזרת המסיונרים, שישפיעו עליו לשוב הביתה.

גַּם ידידו מקדם, הקונסול האנגלי, התערב בדבר, ושלח שליחים להביאו אליו, אבל הוא מאן לעזב את חצר החרבה באמרו כי אסור לו לחלל את קדשת החג בדברי חול, ובהיות שמחר יום ראשון הקדוש לנוצרים, יבוא ביום השני אל בית הקונסול ושם יתן באור מספק על הליכותיו הזרות.

בָּצִוּם גדליה התענה, וכל היום עבר עליו באמירת תהלים, למחרת בבאו אל בית הקונסול ידידו, מצא את אשתו, בניו ונכדיו מחכים לו, ועמם רבים מנכבדי המסיון.

בְּרֵאוֹתֵם אותו, פָּרְצוּ בְּצוּחָהּ כִּי כְמַעַט שְׁלֹא הכירוהו, בגדיו החדשים, הכומתה הלבנה על ראשו מתחת לכובע הקטיפה המעוּף, הטלית הקטנה, והגרבנים הלבנים על רגליו, שנו את צורתו, והוא נראה כיהודי ירושלמי מדקא ועלוב לכל פרטיו ודקדוקיו.

לְמֵרְאוֹהוּ החדש, פָּרְצוּ אֶשְׁתּוֹ וְיֶלְדָיו בִּיבָבָה, אֶשֶׁת הַקּוֹנְסוּל הַשְּׂתִיקָה אֶת הַזַּעֲקִים בְּדַבְרֵים רַבִּים, וְהַקּוֹנְסוּל פָּנָה אֵלָיו, "מר רוזנטל בודאי חולה, חשים אנחנו שדבר מה

לאמירת התחנות, החל לפתע יתוש מנוקד במחו, לבו נתמלא הרהורי חרטה, ומבלי חשב הרבה, עלה אל חצר החרבה, ונכנס לבית המדרש הישן.

הוּא נֶעֱמַד בַּפֶּנֶה עַל יַד הַדֶּלֶת, נִטַּל סֵפֶר בְּיָדוֹ, וּבְצוּתָא עִם הַקֹּהֵל הַחַל לְהַתְּפַלֵּל, בְּהַתְּדוּדוֹתָיו עַל חֲטָאֵיו 'אֲשַׁמְנוּ' 'בְּגִדְנוּ', פָּרַץ בְּכִי מֵר, הַמִּתְּפַלְּלִים שֶׁהִכִּירוּהוּ הֵיטֵב הַבֵּיטוֹ עֲלָיו קָעַל מִי שֶׁנִּסְתַּלְקָה דַּעְתּוֹ, אֲבָל לֹא דָבְרוּ עִמּוֹ מִטּוֹב וְעַד רַע.

לְמַחֲרָתָ נכנס אל הרבנים, והביע את רצונו לשוב ליהדות. הרבנים שיצעו היטב את טיבו, לא האמינו שאכן רצונו לשוב ליהדות באמת ובלב תמים, סברו שהוא מבקש תואנה ללעג להם, ולפיכך לא שמו לבם לדבריו והשיבוהו, "כטוב בעיניך עשה".

אֲבָל רוזנטל החל בוכה ומתחנן לפנייהם שלא ידחוהו, ונשבע בפניהם שדבריו כנים, נפשו בשאלתו לקבל על עצמו ענש חמור לכפר על עונותיו, ובלבד שיצטרפוהו שוב למגן היהדות, אולם הוא היה כמצחק בעיניהם, וגם על דבריו אלה השתמשו מלתת לו תשובה.

הֲלָהּ התיאש, לא נסה עוד להוכיח את תם לבו, ועזבם כשהוא אבל ומדקא לבלי הראות עוד בשכונה היהודית.

אוֹלָם בערב ראש השנה, פָּנָה בְּשֵׁנִית אֶל רְחוֹב הַיְהוּדִים, נִכְנַס לִסְפֵר וְדָרַשׁ לְגַלֵּחַ אֶת רֵאשׁוֹ וְלְהַשְׁאִיר אֶת פְּאוֹתָיו, אַחַר יָרַד אֶל הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר בַּחֲצַר הַחֲרֵבָה, בָּקַשׁ לְקַרֵּא שְׁלֹשָׁה רַבָּנִים, וּלְנַגֵּד עֵינֵיהֶם טָבַל שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

בְּצֵאתוֹ לבש מלבושים חדשים אשר הביא אתו, כִּלְבוּשֵׁי הַיְהוּדִים הַחֲרָדִים, הִלֵּךְ אֶל בֵּית הַמְּדֻרָשׁ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׁעִיָּה בְּרֻדְקִי זצ"ל, שֶׁם פָּרַשׁ לוֹ לְקַרְוֹ זְוִית, וְהַתְּחִיל לִבְכוֹת, הוּא לֹא שָׁב עוֹד לְבֵיתוֹ.

אליו, בבית הקונסול חכו אשתו וילדיו, שנסו שוב להשפיע עליו כי ישאר עמם.

רוזנטל לא השיב על דבריהם, אבל בהפצו ללכת, תפסוהו לפתע ארבע ידים

אמיצות וחקות, ואשתו נגשה אליו ואמרה, "פה תלון הלילה, וגם מחר תשאר כאן עמדי". הוא נאבק עמם, בקש להמלט, אבל ידי כובשיו גברו.

לעת ערב קשהחמה כבר נטתה לערוב, עלה בידו לברח ממאסרו לבית הכנסת, הוא נכנס ברגע שבו הוציאו את ספרי תורה

מהארון, והסזן פתח ב'כל נדרי'. עם כל המתפללים עמד המומר להקעים ששב בתשובה, עטוף בטליתו, ובוכה בדמעות שליש.

(ירושלים העתיקה)

התפלה שלא הפסקה

בשנת תקע"ט, ביום ב' דראש השנה, הגיע לעיר ניקלשבורג יורש העצר פרדיננד

החמישי, שהיה אז בן המלך, עם שריו ואחזת מרעיו, ראשי הקהלה היהודית יצאו לקראתו לשער העיר, והזמינוהו לבקר בבית הכנסת עם פמליתו.

יורש העצר נענה להזמנה והבטיחם שיגיע באותו יום בשעות אחר הצהריים. ברגשת

לבכם התכוננו היהודים לקבל את האורח ברב פאר ויפי, תחת חפה מפארת עמדו ראשי הקהלה עם ספרי תורה בידיהם, עטרות זהב וכסף עליהם, ונרות דולקות מסביב.

יהי כאשר נטו צללי ערב, המועד אשר יעד בן המלך לבוא עבר, ויחל העם עד בש,

נוכח רב העיר הגאון **רבי מרדכי בנעט** זצ"ל לקראת לחרדתו, כי עוד מעט יעבר זמן תפלת מנחה של ראש השנה, אור כגבור חלציו לפני התבה, והתפלל.

מציק לו ומיעיק על לבו עד ששלות נפשו נגזלה ממנו, יפתח נא מר רוזנטל את סגור לבו, אולי נמצא צרי למחץ לבו, אולי נוכל להעלות נחם לנפשו וארוכה לנשמתו".

אולם רוזנטל לא נתן לו להמשיך את דבריו, הפסיקו ואמר, "הנני תודה

לקל בריא בגופי, ברוחי ובנשמת, אין אני זקוק לדברי נחם כי כבר נחמתי, אין לי צורך בשלוה נפשית כי כבר מצאתי מרפא לנשמת.

ידוע אני שהרבה חטאתי בחיי, בגדתי בעמי וכחשתי באלקי, אבל תשובה מכפרת

על עונות, הנני מקנה שבתשובה, בצום ובבכי, אפדה את נפשי מחטאי הכבדים שחטאתי בכל השנים בהן הייתי מומר. נולדתי יהודי, וכיהודי אוסיף לחיות עד יומי האחרון".

אולם אשתו לא אמרה נואש, בראותה שבדברים רפים לא תוכל לו, נסתה

להשיבו ביד חזקה, מנוי וגמור היה עמה, שאין רוח בעלה נכונה, שיבתו ליהדות אין לה שרש בנשמתו, והעצה האחת היא להרחיקו מעל היהודים, ולראות שביום הכפורים ימצא עמה בביתו.

לשים כך נדברה עם מכריה מאנשי המסיון לתפסו בערב יום הכפורים, ולשים עליו

משמר לכל יוכל לצאת את חדרו עד אחר הצום, אז בודאי ירגע לבו, והשגעון יסור מעליו.

בערב יום הכפורים שלח הקונסול האנגלי ג'ימס פין לקרא לו, כי רצונו להמלך

בו בענין חשוב ונכבד.

בתחלה סרב רוזנטל ללכת, אבל הקונסול לא הרפה, והוסיף לשלח מלאכים

אחרי מלאכים, עד שבאחרונה נעתר ללכת

רבי מרדכי בנעט, עמדה לו לשמרו מקל רע". (מחשבת מרדכי)

ספרי חיים וספרי מתים

ביום ראש חודש החדשון **רבי שלמה קלוגר**

יצ"ל לבית אחד הרבנים, כבואו הבחין כי לפני הרב פתוח ספר קדש, ועמו בסמיכות ספר חול גרמני כלשהו, שנכר כי עין בו הרב לפני שעה קלה. השתומם רבי שלמה על המחזה ושאל, האם כבוד תורתו קרא על היום את ההלל.

תמה הרב וענה, בודאי, הן ראש חודש היום. המשיר רבי שלמה, שאלתי זאת על מאמר הגמרא (ראש השנה לב) אין אומרים הלל בראש השנה, באשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחים ובשעה מעין זו אין אומרים שירה.

בראותי עתה כי אף על שלחן כבוד תורתו פתוחים ספרי חיים וספרי מתים, התענגתי האם אמר היום את ההלל. (אוצר שיחות צדיקים)

קבלה טובה

בכל שנה בהגיע ימי ראש השנה, היה הרה"ק **התפארת שלמה** זיע"א עומד ומקבל על עצמו סגוף כלשהו, בו ינהג מעתה למשך כל השנה.

באותה השנים קבל על עצמו כסגוף, שלא יבקש פן לאכל, ופעם אחרת קבל על עצמו שלא ירים את רגליו מן השוקע בעת ההליכה, לכל מקום בו שם פעמיו בשנה זו, גרר את רגליו על הארץ. (אוצר ישראל)

בעמדו באמצע תפלת הלחש, בלב נכון בטוח כי לא יאנה לו כל און, נשמע קול שגטות בן המלך ופמליתו בבואם אל הקדש פנימה. נכבדי העדה הלכו לקראתו, השתחוו לפניו אפים ארצה, והוליוהו ביראת הכבוד אל המקום אשר הכינו לו, אף רבי מרדכי לא נד ולא זע.

הוא המשיר בתפלתו בניחותא מתוך השתפכות הנפש, ללא שום בלבול הדעת, ורגלי תנועת רגדה מחמת מורא ואימת המלכות, גמר את התפלה באימה וביראה עלאה, ממורא שמים ואימת יום הדין.

כן המלך התענגו אצל ראשי הקהלה, מה טיבו של איש זה ומה מעשהו, והשיבו לו, כי הוא הרב דקהילתם והמדינה, וכי היום הוא ראש השנה יום המשפט ליהודים, והוא מבקש בעד קהל עדתינו וכלל תושבי העיר והמדינה, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

כאשר סים רבי מרדכי את תפלתו, הסב פניו אל בן המלך ואל השרים, והשתחוה ביראת כבוד, אחר ברוך ברכת המלכות, שניתן מכבודו בקול רם, ופרש את הברכה בלשון אשכנז. ושפתי צדיק ידעו רצון, לרצות פני אדוניו, על שלא הפסיק תפלתו ובקש את סליחתו, על אשר לא יוכל לעשות לו היום יקר פראוי למעלתו, כי זה היום גדול ונורא ליהודים.

כאשר נפרד יורש העצר מראשי הקהלה, אמר להם בהתגשות, "מעודי לא שמעתי תפלה של התעוררות והשתפכות הנפש כזו".

לימים, כאשר רצו בני בליעל להמית את יורש העצר, בהיותו בבאדן, ולא קלעו אל המטרה, אמר "כי ברכת האישי הקדוש,

ראש השנה

כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים

את הרמז השמימי על הסתלקותו של הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א באותה שנה, קיבל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א בראש השנה תקל"ג. וכה סיפר הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א: **עוד בתקופת הסתופפותו של הרבי רבי אלימלך כתלמיד בצל רבו הקדוש במעזריטש, זכה כבר למדריגה מיוחדת מן השמים ובכל שנה בלילה הראשון של ראש השנה היה מתגלה אליו אליהו הנביא ומגלה לו רזים מכבשונו של עולם, את אשר נגזר לבוא על העולם במהלך השנה הבאה.**

בליל ראש השנה של שנת תקל"ג נגלה אליו אליהו הנביא כדרכו וגילה לו כי בשנה הבאה יעמוד העולם על תפילותיהם של שלושה מצדיקי הדור והם: רבי אלימלך, אחיו רבי זושא וצדיק נוסף. הצדיק מצאנז בספרו את הדברים נקב גם בשמו של הצדיק הנוסף אך במהלך מסירת הסיפור מדור לדור נשמט שמו של הצדיק הנוסף מן הזכרון. בשנים קדמוניות היה שמו של המגיד הקדוש ממעזריטש נמנה בראש רשימה זו ואילו עתה נשמט שמו הימנה והדבר גרם לרבי אלימלך השתוממות ותהייה רבה. ביום י"ט בכסלו עם הסתלקותו של המגיד הקדוש לשמי מעלה הבין הרבי רבי אלימלך פשר דבר (צנתרות הזהב' ח"א עמוד קפה).

סיפר הגביר החסיד ר' יהודא בקרמן ע"ה שפעם אחת במוצאי ראש השנה אמר לו הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א שיאמר לו כמה הוא הונו ורכושו, והשיב לו שהוא בעצמו אינו

יודע, מחמת שהיה לו כמה מסחרים, והיה לו כמה חובות שאחרים חייבים לו, וגם כמה בעלי חובות שהוא חייב להם.

אמר לו הרה"ק מביאלא: אף על פי כן, שיחשוב חשבון ברור ויאמר כמה יעלה רכושו. השיב הגביר שהוא צריך לזה ישוב הדעת, וצריך כמה ימים כדי לחשוב בפרטות על כל אלו שהוא חייב להם ועל אחרים שחייבים לו. אמר לו הרה"ק מביאלא: יהיה כן! שיחשב כל רכושו ויתן תשובה.

לאחר כמה ימים, בא הגביר אל הרבי ואמר שרכושו יעלה ששים אלף רובל כסף וכן יש לו כמה דברים נוספים. אמר לו הרבי, שבדרך עצה טובה הוא אומר לו, שיעמוד מכל העסקים לעת עתה, ולא יעשה לעת עתה שום מסחר, רק לאחר זמן יעשה אפשר איזה מסחר מסוים. וכך אמר לו כמה פעמים, שהוא אומר לו כן בדרך עצה טובה. אמר הגביר, שהוא היה חושב שזה הוא מחמת שהרבי רוצה שהגביר לא יהיה טרוד כל כך במילי דעלמא ויעסוק בתורה ויראת שמים יותר, כי הגביר הזה כבר היה בא בימים בעת הזאת. ולכן חשב הגביר לעצמו שבוודאי יציית לדברי הרבי אך לא תיכף ומיד, שהרי הוא עומד כעת בכמה מסחרים טובים, אך מעט מעט יעזוב את המסחר שלו ויציית לדברי הרבי.

אבל לא כאשר האדם חושב כן הוא, כי לערך איזה חדשים הפסיד כל ממונו, וגם עוד יותר ויותר ממה שעלה כל רכושו. ובא בבהלה אל הרה"ק. אמר לו הרה"ק: הרי אמרתי לך שתניח לעת הזאת כל מסחרך. והשיב לו הגביר: הרי אמרתם לי רק בדרך עצה טובה ולא בדרך ציווי, ואם הייתם אומרים לי בדרך ציווי בוודאי הייתי מציית לכם.

אמר לו הרבי: כתיב על משה רבינו ע"ה 'בכל ביתי נאמן הוא', וכי מה יש לגנוב משם, רק שאין רשאין לומר מה שרואים ויודעים. רק מחמת שאתה אוהבי וידידי לא יכולתי להתאפק ואמרתי לכם בדרך עצה טובה, כי אין רשאין לומר מה שרואים, עכדה"ק.

ובעת שסיפר זאת הגביר הנזכר היה בוכה ואומר, וכי אצלו יהיה הדברים האלו ולא ירגיש כלל אף שהיה מאמין גדול, רק שהכל מן השמים.

וגם פלא כזה היה גם כן בשני השותפים הגבירים המפורסמים, ר' יאסעל ראזאל ושותפו ר' מתתיהו גימפעלס ע"ה, שעסקו כל ימיהם בשותפות ולא היה לאחד על חבירו שום דבר. והיה להם גם מסחר שבעיר ליקאווע בשותפות, ולהגביר ר' מתתיהו לא ה' לו בנים ל"ע, והגביר ר' יאסיל היה זקן מהגביר ר' מתתיהו כמה שנים, וגם הגביר ר' יאסיל לא היה בקו הבריאות כל כך כל ימיו. ופעם אחת גם כן במוצאי ראש השנה קרא להם הרה"ק מביאלא ואמר להם בזה הלשון: הרי אתם שותפים מכמה שנים ואין לאחד על חבירו שום דבר רע, והרי אין אדם חי לעולם, ופן יהיה ח"ו על ר' מתתיהו איזה דבר רע ח"ו, יבואו כמה יורשים מכמה צדדים, ויהיה נצמח מזה היזק לר' יאסיל, על כן אמר להם עצה מה שיעשו שלא יהיה שום היזק להגביר ר' יאסיל, וכן היה שנסתלק ר' מתתיהו ע"ה פתאום, ולולי עצת הרבי היה לו לר' יאסיל היזק גדול ('מאמר מרדכי' ברכה משולשת עמוד 62).

ובכן תן פחדך

סיפר הגה"ח רבי ישראל יצחק רייזמאן צ"ל ששמע זאת מפי הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א: בעיר של הרה"ק הבית אהרן זיע"א היה ה'גוברנער' [-מושל המחוז] גוי רשע. והבית אהרן שלח לו כמה 'גילדן' [-מטבעות] על ידי

איש אחד בשם ר' משה כדי שלא יבא לבדוק ה'פאספורט' של אנשי שלומו שבאו על הימים נוראים. פעם אמר המושל ההוא, שביום ראש השנה יבא לעשות בדיקת 'פאספורטים', ומגודל עגמת נפש קיבל ר' משה חום ונפל למשכב.

שני ימים לפני ראש השנה אמר הבית אהרן להגבאי: לך אל ר' משה לראות מדוע לא בא אלי כדרכו, ותקראוהו אלי. וכן עשה. ור' משה אף שהיה לו חום, הגיע להבית אהרן וסיפר להרבי כל מה שאמר המושל. אמר לו הבית אהרן: תכנס אל הרבי הצעיר, הוא בנו רבי אשר זיע"א, ואח"כ תבוא אלי ותגיד לי תשובתו. ר' משה הלך לבנו רבי אשר וסיפר לו כל הענין. **ענה ואמר: ראש השנה הוא זמן 'מלכותו בכל משלה' ועוד יתגלה מלכותו יתברך בכל העולמות, קבלת עול מלכות שמים אין לה פחד. ור' משה הלך וסיפר הדברים להבית אהרן. אמר על זה הבית אהרן שאין מה לפחד. וכן היה, כי בליל ראש השנה הלך המושל לישון ולא קם יותר ממסתו ('אוצר ישראל' עמוד עו).**

כתב רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א ('פרי צדיק' ראש השנה אות כז): וכמו כן **בראש השנה שהוא זמן התגלות כבוד מלכותו יתברך נופל מזה הפחד על אומות העולם, כמו שאומרים ובכן תן פחדך וכו' וכל הרשעה כולה כעשן תכלה וכו'.** ובכן צדיקים יראו וישמחו וכל ישראל נקראו צדיקים כמו שנאמר (ישעיה ס כא) 'ועמך כולם צדיקים'. כי לישראל בא הארה בלב מהתגלות מלכות שמים שעל ידי זה נעשה קרוב לה' יתברך ומתחיל לדרוש ה' בהמצאו. וזה ממי אירא שאין לו ממה לירא כי אדרבא מזה עוד נולד לו השמחה כמו שנאמר (משלי יג ט) 'אור צדיקים ישמח ונר רשעים ידעך'. וזהו ה' מעוז חיי ממי אפחד, כמו שנאמר בראש השנה

למיחלים לך', שהרגישו חשובי החסידים בהדגשה מיוחדת שהתלהב האהבת ישראל בתיבות אלו.

עם גמר תפילת מוסף, בהפסקה שקודם תפילת מנחה, עמדו בפתח בית המדרש הרה"ק המקור ברוך זיע"א ועמו החסיד המופלג רבי משה מיכל קוסטינר ז"ל ועוד כמה מבחירי החסידים ושוחחו ביניהם אודות הדגשת הרבי תיבות הללו, וניסו יחדיו ללמוד פשט בכוונת הרבי בזה.

עודם מדברים והנה האהבת ישראל מופיע לקראתם בהדר גאונו, ובראותו אותם עומדים ומשוחחים בסוד שיח חסידים ונבונים, אמר להם במתק לשונו: במאי עסיקתן, הרי ביומא קדישא הדין חסידים ותיקים כמותכם לא יעמדו לבטל את זמנם היקר להבל ולריק, בודאי שיחתכם עוסקת בדברים העומדים ברומו של עולם, אם כן ספרו נא לי את תוכן שיחתכם. כשהבין האהבת ישראל את נושא שיחתם פתח פיו בחכמה ואמר: כיוונתי היום בעת שאמרתי התיבות בתפילה 'ופתחון פה למיחלים לך' היינו רק אלו שרוצים ומייחלים ויש להם שייכות אלינו רק להם יהיה פתחון פה, אבל אלו שאינם רוצים ואין להם קשר ושייכות אלינו אין לנו שום אחריות עליהם (טובות וכתובות' עמוד קיד).

תפילת הצדיק מרוממת את אלו שעימו

מעשה ביהודי חסיד שהתפלל בראש השנה אצל הרה"ק בעל צמח צדיק מוויזניצא זיע"א, אשר כידוע היה קולו כשאגת ארי, וכל זמן משך התפילה התרגש כל כך והתעורר בהתעוררות גדולה עד שהגיע למסקנה והחליט שמהיום והלאה לא יצטרך בכלל לדברים הגשמיים אלא להתעמק יומם ולילה אך ורק ברוחניות בתורה ובתפילה וכדומה. וכך החליט וסיכם לעצמו במחשבתו כל היום.

והנה לפנות ערב כשגמרו את התפילה, הכניס לבית המדרש אחד הגבאים שק מלא לחמניות וחילק לכולם לחמניה 'בילקע', כדי שיספיקו בעוד

(נחמיה ט י) 'כי חדות ה' הוא מעוזכם', שבחינת העוז והגבורה מביאה לחדוה ושמחה בלב.

התקשרות לצדיקים

אמר הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקוטי מוהר"ן תורה ריא): מה שהעולם נוסעין על ראש השנה לצדיקים, כי עיקר המתקת הדינין אינו אלא על ידי קדושת וטהרת המחשבות, כי שם שרשם. כמובא בזוהר, כלא במחשבה איתברירו, ואי אפשר לבא למוחין זכים אלא על ידי התקשרות לצדיקים, (כמובא בזוהר) [כמ"ש] 'ויקח משה את עצמות יוסף', משה הוא בחינת מוחין, ויוסף הוא בחינת צדיק, היינו שאין שלימות למוחין אלא על ידי התקשרות לצדיקים. וראש השנה הוא מקור הדינים של כל השנה, וצריך לטהר את מחשבתו כדי להמתיקם, ובשביל זה נוסעין לצדיקים כדי לזכות לקדושת המחשבה.

בראש השנה דיבר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זיע"א מהתקשרות לצדיקים. ואמר בין הדברים שזה אינו ספק אצלו שכל מה שיש להחסידיים זה הכל מה שמקבלים מהצדיק. וזהו הענין של הנסיעה וההתקשרות. וכשבקשו ממנו ה'קאמפאניעס' [-החסידיים מהעיריות] שיבוא לעירם על איזה שבת, אמר להם: מקודם צריך לעשות חשבון מהנסיעה שנסעו ובאו לפה על ראש השנה, אפשר יספיק להם זה בלבד ולא יצטרכו שיבוא אליהם על שבת (ברכת אהרן' פרי אלימלך עמוד קפט).

מעשה שהיה בבית מדרשו של הרה"ק האהבת ישראל מוויזניץ זיע"א ביום ראש השנה, בעת ואמרו את הנוסח בתפילת המוספין 'ופתחון פה

שאחרי התפילה איש שיסודו מבשר ודם נשאר כך והוא צריך את צרכו וחיותו הטבעית הדברים הגשמיים שבעולם הזה ('אוצר אפרים' פרשת בשלח).

כתב הרה"ק התולדות יעקב יוסף זיע"א (פרשת קדושים): נודע מה שהקשה מהרש"א בש"ס דברכות (לג:), דהקשה שם, וכי יראה מלתא זוטרתא היא, ומשני, אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא וכו'. והקשה מהרש"א, הא אמר זה לישראל ואצלם לאו מלתא זוטרתא היא. וכתבתי ביאר קושיא זו במקום אחר כי משה רבינו ע"ה פתח צינור היראה בעולם, ואהרן פתח צינור אהבה, כמו רבי חנינא שפתח שביל וצינור פרנסה ומזון בעולם, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה, כל העולם ניזון 'בשביל' חנינא בני (ברכות יז) דייקא. ובזה יובן אין לגבי דמשה זוטרתא, הכוונה אותו הדור שהיה לגבי דמשה, כשנפתח צינור היראה בעולם, היה אף להם זוטרתא. ואחר כך בהסתלקות משה רבינו ע"ה מן העולם, נסתם צינור היראה, ואז יראת ה' היא אוצרו, והבן.

ואם כן ה"נ בגדר קדושה, מה שהקשתי לעיל ואיך אפשר שכל עדת ישראל יהיו קדושים. ולפי תירוץ הנ"ל לא קשה מידי, כי כשהיו כל עדת ישראל אצל משה אז היה בנקל להם שיהיו כולם בגדר קדושים, הנמשך להם מקדושת משה רבינו ע"ה, כמו שכתבתי במקום אחר, שהקשו הקדמונים איך אפשר שכל ישראל היו כולם נביאים. ותוצו, כי על ידי משה רבינו ע"ה נמשך הנבואה לכולם, כמ"ש (במדבר יא ז) ואצלתי מן הרוח אשר עליך וגו'. ובזה יובן 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו', כי כפל ואמרת אליהם הוא לשון השפעה, כי בהקהל כל עדת ישראל אל משה, אז ישפע מקדושתו אליהם, שיהיו כולם בגדר קדושים. כמו איש אמו ואביו תיראו, שהיה זוטרתא למשה ודורו, והבן.

יום ליטול ידים ויברכו לכל הפחות ברכת המוציא לכבוד סעודת יום טוב. כנראה שלא היה די זמן לאכול סעודה ממש, או אולי לא הייתה בכלל מוכנה סעודה לכולם, לכן חילקו 'בילקעלעך' שיהיה לכל הפחות לצאת ידי חובת סעודת יום טוב בזה, והיהודי הנ"ל שבמשך כל היום החליט לעצמו שדי עם הגשמיים של העולם הזה ורק רוחניות יהיה מאווי מהיום והלאה, הוא בכבודו ובעצמו מיהר ונדחף בכוח בין אנדרלמוסיית האנשים להושיט ידיו בכוח כדי לחטוף מהר 'בילקעלע' מן השק.

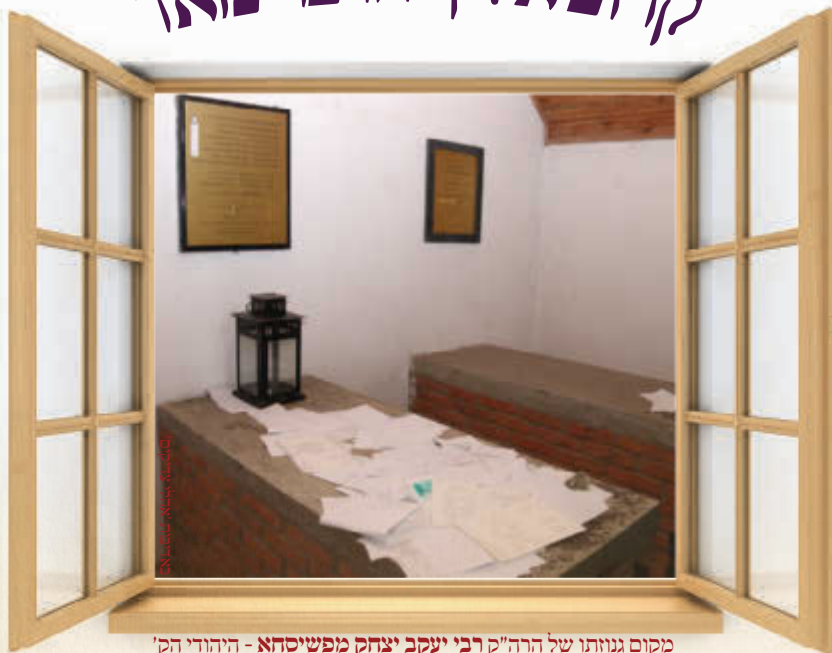
היהודי הנ"ל בכל זאת תפס את עצמו ברגע אמת ומחשבה עברה במוחו ברגע זה והרהור חרטה עבר בראשו, ואמר לעצמו: רבוננו של עולם, מה קרה לי, הרי כל היום חשבתי כי די לי עם הבלי עולם הזה, ובין רגע נהפכתי אחורנית והנני אף רץ מהר לקחת 'בילקעלע' לאכול, היתכן מהפך גדול כזה? ויען שולא יכול לשית עצה בנפשו מרוב השינוי שקרה לו ביום הזה, התנהגות משונה מקצה לקצה. לכן ניגש בעצמו אל הרה"ק הצמח צדיק זיע"א, וסיפר לו בבושת פנים מה שאירע לו כעת לפנות ערב, שחירף נפשו לדברי העולם הזה על אף שבמשך כל היום היו לו הרהורים אחרים לגמרי.

הצמח צדיק שמע כל דבריו בקשב רב ואמר לו: נאמר (תהלים קמה כא) 'תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד', דוד המלך ע"ה ביקש והתפלל להקב"ה שבעת שהוא יתפלל להקב"ה אז יוכל לצרף עמו בתפלותיו גם את שאר בני ישראל לעוררם ולקררם לאבינו שבשמים וגם הם ירגישו טעם נועם מתיקות התפילה והרגשת רוח הרוחניות. וזה שאמר 'תהילת ה' ידבר פי', כאשר פי ידבר תהילת ה' אז 'ויברך כל בשר' ויכול להתפלל עמו ולברך את ה' כל בשר אפילו מי שהוא רק סתם בשר ודם, איש פשוט, אבל האמור כנ"ל הוא רק בשעת התפילה ממש, אבל אחר התפילה 'פלייש בלייבט פלייש' [-בשר נשאר בשר], פירושו של דבר,

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונר שיחי' בן איזה < צילה שתחי' בת דורה
 רונית בת ינינה יעל < בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזופלנה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מפשיסחא - היהודי הק'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

חייג עכשיו והגליון בדרך אליך

ארץ ישראל 04-8628888 לונדון 1027-211-208-44